

Defensorium iuris

les. posui et allegant in causa homini. et alias pre-
 stor de gnamie et appellado. etc. vel per procura-
 tor rei sic dicere secundum exigentiam materie. Ego pro-
 curator rei peto sniam diffinitiuam per me et parte
 mea. et per te sibi in homini causa aduersas ex eo quod
 sufficienter probauit suam intentionem in scriptis ferri
 et promulgari. etc. Et sic dominus iudex pronuntiandum
 ferat sniaz diffinitiuam. Si fuerit per actore te
 procuratores sic dicant. Ego procurator vice et
 nomine ipsius. A. actoris in quantum homini snia per te
 mea et per te aduersas facere videtur et non aliter. etc.
 per vos notarium causa homini mihi fieri publicus
 instrum peto. In quantum per te mea faceret et
 per te aduersa. etc. prestor de gnamie et appellado
 etc. Ex aduerso si snia fuerit per reum seu pro-
 ratores rei dicat sic. Ego procurator ipsius. B.
 rei dico homini sniaz si sic dici meret fore iuu-
 sta et iniuriam et prestor de gnamie et appellado
 etc. Et infra decem dies ab illo gnamie et snia
 sic lata debet in scriptis appellari. alias enim sen-
 tentia transit in rem iudicatam.

Incipit defensorium iuris

Via bone rei da

recessu et per te habet vice subsidi-
 um et etne remuneratois cernit ex-
 pectare promissum. etc. q. ii. c. bone rei. Io ego. J.
 monachus cisterciensis. ordif videtur eos. pro ma-
 licia actorum fatigari laboribus et expensis. Pnis o-
 pusculum de corpe canonum decretalium ac legum
 collegi. put potui iuris defensorium illud donomi-
 nas. eo quod per te doctrinam per actorem tueri se
 valeat exceptiones rei vtilis in eo ponens. Nam
 exceptiones rei dicuntur. ff. de excep. l. ij. Si enim vi-
 tas non defensa opprimis. Rogo quod hoc opus-
 culum lectori ut deum pro me deprecet. loqr enim ne
 pro te loqr non possum. Unde petitio mea est
 pro lege habenda. ut in auten. de nup. xxij. q. iij.
 c. vnusquisq. vbi petit Ambro. Et fit peti-
 tio tua lex. Nam naturali equitate tenet quilibet de
 bono faciendo ei quod sibi bonum fecit. ff. de peti-
 tione here. ed. et si. §. consuluit. pnis opusculum et
 p. xix. titulos distinguit ut facilius eo quod quiri-
 rit inuenies. Et ponit primo registz.

Tituli istius libri.

De rescriptis.	De iudicijs.
De arbitris.	Contra actorem.
Contra procuratorem	Contra procuratorem.
Contra aduocatū	Contra libellum.
Contra testes.	Contra interrogatoria.
Contra instrumeta.	Contra privilegium.
Contra testamētū	Contra positiones.

Contra sententiam. Contra appellationem.
 Contra electionem prelatorum.
 Contra prescriptionem et usurpatorem

Quibus modis iur

dicum instatia per videam? Iudices alij sunt
 ordinarij et ab applico. ut ecclesiastici. vel ab
 ipatore. ut pote seculares legitimam accipiunt
 preterem. alij sunt arbitri qui nullam preterem habent
 sed cum consensu litigantium in iudices eligunt in quibus
 promittunt ut eorum snie stes. ij. q. vi. a iudicibus.
 et spe. de arbi. Alij sunt iudices delegati quibus
 audiencia per rescripta seu alia autoritate a superi-
 oribus delegat. extra de offi. et po. in iudi. de le. p.
 totum. Unde de exceptioibus contra rescriptum per
 mo videam? Contra rescriptum.

Rescriptum diligen

ter est inspiciendum et considerandum. verum
 per suppressionem veri et falsi suggestio-
 nes fuerit impetratum. et intellige tale veritate et fal-
 sitate quam si superior sciuit non dedisset licentiam. Et
 dicendum quod tale rescriptum seu autenticum non valet.
 nam per exceptionem elidit per. Item non valet si per
 diuinum impetratum fuerit. xxv. q. j. sunt quedam
 Item non valet si per natale vel positiuum vel per fisci
 vel utilitate publica fuerit impetratum. xvj. q. vj.
 placuit. C. vnde vi. l. autoritatez. C. li. ij. de
 nauibus non exco. l. mlti. et xxv. q. j. ido. Et hoc
 verum est nisi de illo canone fecerit mentionem
 vel appositionem de non obstare tali lege vel cano-
 ne. alio contra ius scriptum non valet impetratum. nisi
 forte pro sit impetratum et nulli noceat ibidem. xxv.
 q. ij. c. rescripta. Item rescriptum papale fuerit im-
 petratum super re que foris seclare contingit non valet
 cum effectu. nam per exceptionem elidit. extra de fo.
 et pe. ex tenore. et c. ex parte sic. et de appel. super
 duobus. et intellige si super proprietate rei fue-
 rit impetratum. Secus si super possessione. quod super
 possessione potest coram iudice spirituali causa ventilari
 extra de fo. et pe. Ex parte B. de iudi. ceterum.
 Quidam tamen intelligunt hoc coram ordinariorum non co-
 ram delegato. Item si papa mandat aliquibus
 iudicibus quod excoicatum absoluant. et de suffi-
 ciente cautioe prestanda que pareat mandatis eccle-
 sie non fecerit mentionem. non valet. extra de se-
 quel. possess. c. ad hec in fine. quod sufficiens cau-
 tio de prestatari. ut lite non pretesta. qm. §. in alijs.
 Item rescriptum elidit si tempus datum dili-
 genter attendat. extra eo. ti. eam te. ff. de pre-
 ci. imp. offe. l. j. et l. vniuersis. Et intellige si
 pro alio impetrauit. pro se enim valet. Idem

Contra rescriptum

Dicitur de quolibet regulari nisi per monasterio suo impetrauit. Abbate nihilominus impetrante. extra de postu. c. ex pte. ne cle. v. l. mo. i. rubro. Item rescriptum secundo modo impetratum non valet cum effectu. nisi de primo faciat mentionem extra de rescrip. ceterum. et extra de offi. iudi. de le. sane. et c. ex lris. hoc intellige quoniam ambo rescripta ad diversos indices dirigunt. secus quoniam ad eosdem. ut in dicto. c. sane. e. ti. c. j. extra de appel. significauit. Si vero in posteriori rescripto fuerit expressa mentio de primo tunc ipso iure non valet primo. extra de sen. et re iudi. in monasterium. Item rescriptum non valet si in aliquo iniuria vel preiudicium fuerit. Et hoc intellige si magna sit iniuria. Nam pua tolerat. xv. q. ij. nec danosa. extra de anc. et vsu. pal. exte noze. et de offi. iudi. ordi. licet. Et hoc intellige nisi princeps illud rescriptum tamquam ex certa scientia alicui duxerit concedendum. Item rescriptum de diuersis manibus scriptum non valet. extra de cri. fal. licet. Item si falsitas ibi fuerit non valet extra eodem titulo ad authenticam. contrarium habes de fide instrum. ex pte. Item si carta falsa fuerit et postea ibidem fuerit scriptum. Vel si fuerit scriptura linearis. non valet cum effectu extra de cri. fal. licet de reli. do. cum venerabilis de fide instrum. inter dilectos. Item si generale sit rescriptum per speciale derogat eisdem. extra eo. c. j. de offi. lega. studuisti. Item si rescriptum sit re iudicata terminatum non valet nisi de illa fecerit mentionem. vel nisi de illa sententia infra dicendum fuerit pronocatum extra de sen. et re iudi. inter monasterium. de fide instrum. in dilectos. Item si rescriptum clerico non testamento fuerit impetratum non valet nisi post datum testamento. extra de trasac. ex literis. Item si excōdicat super pluribus articulis rescriptis absolutio generalis indistincte super impetrauerit. nisi versus nisi expressis de quibus articulis fecerit mentionem extra de off. iudi. ordi. ex pte. et de sen. ex. cum per cam. non tamen tot sunt necessarie absolutioes quae fuerint excōdicatoes. ut ibi in glo. si. ppe. si. Item si rescripta seu infra sub iuramento dicantur non versus extra de proba. per sessionem. de fide instrum. scriptura. Item si impetrans nomen suum tacuerit. extra e. ti. ad aures. Item si in scripto non fiat mentio de processu vel serie negotii. Item si aliquis processus est factus per coram alio iudice non valet. extra de sen. et re iudi. in monasterium. et de cohab. cleri. et mulie. sup eodem. et eo. ti. dilectus. Item si rescriptum fuerit impetratum de aliquo privilegio vel contra privilegias personas. non valet. nisi

si de privilegiis fecerit mentionem. extra eo. ti. cum ordinem. de sen. et re iudi. in monasterium. Item si rescriptum fuerit impetratum ad quoscumque indices nullo noiato. vel super omnibus causis nulla expressa non valet. extra e. ti. nonnulli. Item si quis regularis vel monachus rescriptum impetratum super admittit actionem perpetuam. non valet. extra de confirm. vel. et inuti. porrecta. Item dignior persona quam est nojata in litteris non potest citari per lras sedis aplice. Item si quis vocet super maiori quam in litteris continetur non tenetur rēdere ibidem. Item si maius negocium vel maior persona in litteris habeat ut possit impetrans defendere. ad minores tenetur quod rēdere donec illud negocium maius vel maior persona per citata fuerit in iudicio vel ventilatum ibidem. Item rescriptum in quoddecime alie confirmant non valet. xv. q. iij. §. prescriptionum. Item si impetratum fuerit per possessionem super proprietate non valet. de seques. posses. c. j. de iudi. si significauerunt. Item rescriptum non valet nisi illa clausula ibi contineatur. quod si ita est. e. ti. sedes. xv. q. ij. dicenti. Item rescriptum non valet quod precipit aliquid fieri altera parte absente non per contumaciam extra de maio. et obe. in quatuor. Item rescriptum non valet si dicitur. de quibus re et actor existat ibidem non noient. e. ti. significate. Item si papa mandat ut Johannes recipiat in ecclesia tale. et primo mandauit quod henricus ibidem accipiat. non valet. nisi secunde lre de primis fecerint mentionem. et mandatum hoc intellige si idem papa mandasset. Secundo si alius papa. e. ti. lris. Item bene beneficium quis modicum nisi de ipso fecerit mentionem rescriptum de alio obtinendo. non versus. e. ti. si opponere. et multe alie conditiones subintelligunt. sine quibus lre non valet. puta si non est clericus. extra de trasac. ex lris. Item si vult in ecclesia residere. extra de cle. non resi. relatū. Item ut sit dignus. eo. ti. cum adeo. Item si in ecclesia tot sustentari possent. de vi. et hone. cle. qm. Item si archiepiscopus vel episcopus exeat suam diocesis. et existeret in diocesis. delegat aliquas causas non valet. ff. de iur. ordi. iudi. l. extra. Item si bene iustam causam excusatois. e. ti. si quoniam. Item si papa loquitur in rescripto vni persone in plurali non valet. quatecumque ille cui loquitur sit dignitatis. extra de crimi. fal. q. que. Item si rescriptum fuerit impetratum si ne spali mandato non valet. e. ti. nonnulli. nisi impetrans sit de illis personis a quibus mandatum non expetit ibidem. et hec persone sunt parentes. affines. et liberi. ff. de procu. Sed hec exceptio hodie locum habet in audientia lraz non in negotio iudicium. Item si quis trahit ad iudicium extra

Contra iudices

diocesim ultra vnam dietam non valet. e. ti. statutum. li. vi. nisi littere de comuni consensu partium fuerint impetrate. vel nisi de hac constitutione expressam fecerit mentionem. eo. ti. non nulli. Item per illam clausulam quidam alii non debent ultra quattuor ueniri. extra de rescriptis. cum in multis. li. vi. et ille persone que noiate sunt in rescripto debent primo ueniri et alii qui tuor in citatorio poni. Item littera tacita veritate multis modis impetrat. sed non valet scilicet dum impetrator tacuit serie facti. extra de coha. cle. et mu. super eo. Item si tacuit beneficii minus. e. ti. postquam. Item si tacuit iuramentum. eo. ti. institutum. Item si tacuit statutum numerum canonicorum. extra de prebendis. pro illorum. Item si tacuit quod prebenda non vacaret. extra de processibus. cum nostris. Item si tacuit excoicationem extra de cura. in nostra presentia. Item si tacuit appellationem ad sedem applicam factam. extra de consuetudinibus. vii. et in ueni. memorie. Item si dicit se habere monitorias cum non haberet et impetravit executorias non valet. e. ti. ex insinuatione. Item si dicit se dioecesim. cum sit de ciuitate tali vel e contra non valet. eod. ti. rudolphus. et ca. significante. Et hec de rescriptis sufficiant causa breuitatis.

Contra iudices.

Via plures esse

q iudices appetunt et tamen de iure esse non possunt. Idcirco contra exceptiones iter ferere hic placuit. Excoicatus iudex esse non potest extra de sen. et re iudic. ad prebendam. et de excepti. dilecti filii. et c. cum inter pores. et c. exceptio. et de offi. iudic. dele. prudentia. Item si iudex suspectus fuerit poterit recusari. iij. q. v. c. ult. extra de excep. iter pores de appel. postremo. et c. posuit. Et intellige si sit suspectus ex causa rationabili. puta quod est sanguineus partis aduersae. Et intellige secundum ius canonicum tam de iudice ordinario quam de legato. Ordinarius ei recusari potest. extra de foro. pro. licet de appell. cum speciali. Item si habet causam similem potest ut suspectus recusari. extra de iudic. causa. Item si aduersario multum familiaris. extra de offi. dele. insinuatione. et de purga. can. cum iminente. Item si sit socius vel canonicus eius. extra de offi. dele. Item si sit dominus impetrantis. eo. ti. causa quod iij. q. v. accusatores. iij. q. iij. quatuor. Item si sit uasallus impetrantis. iij. q. v. de forma. extra ut lit. pretest. accedens Item si sit inimicus eius. extra de excep. cum iur. pores. et fere in omnibus. c. supra alle

gat. Item si iudex est sanguineus inimici mei extra ut lit. non pretest. accedens. Item si iudex habet causam cum altera parte potest ut suspectus recusari. extra de offi. dele. cum super abbatia. de pur. can. cum in iunetute. Item si actor est de familia iudicis. extra ut lit. non pretesta. accedens et ff. de iur. om. iudic. l. qui iurisdictioni. ubi dicitur. qui iurisdictioni preest neque sibi ius dicere debet neque uxori. neque liberis. neque ceteris que secum habet. Item si actor est iudex illius iudicis talis iudex potest haberi ut suspectus. Tales et iudices possunt recusari. l. de iudic. l. preperanda. Nota quod secus est de iure civili. Et secus est de iure canonico. oportet enim ut causa suspicionis allegetur coram iudice. ut prebet coram arbitro electo a parte extra. de appel. cum speciali. e. ti. secundo de requis. Item de iure hoc civili non oportet causam suspicionis allegare nec probare. sed sufficit dicere. habeo te suspectum. e. ti. secundo de requis. in glo. Item si iudex est oriundus de terra impetrantis potest ab alia parte ut suspectus haberi. ut li. non pretesta. accedens. sed illa exceptio sola non sufficit sed bene valet cum alijs ut no. in dicto ca. Item seruus iudicis esse non potest. iij. q. viij. infamis. Item quod minor. xv. iij. annis iudex esse nequeat etiam de sensu parte. nullus enim delegare potest causam minori. xvij. annis. nisi solus princeps. extra de of. dele. cum vicesimum. et best. vix in delegato. Ordinarius enim non potest esse iudex nisi. xxv. annum attigerit. ibidem. et extra de elec. cum inter. Item si in vna causa fuit aduocatus vel procurator postea non potest esse iudex in eadem iij. q. vi. statutum. ff. de iurisdic. om. iudic. l. pro. Item laicus non potest esse iudex in re ecclesiastica extra de iudic. decernimus. et c. at si clerici. ij. q. j. placuit. Iudex delegatus ex quocumque bene vel male tulit postea de illa causa se intromittere non debet. extra de offi. iudic. dele. querenti. et c. venerabilis. et c. in litteris Secus est de ordi. qui super accessor. potest expressis cognoscere. ff. de re. iudic. l. paulus. Item delegatus iudex et recusatus probata causa suspicionis potest alii cui non suspecto causam subdelegare. extra de appel. cum speciali. et c. ad hoc. et c. cum cesante. in fi. Notandum quod si iurisdictionis ad tempus data fuerit eo transacto expirat iurisdictionis nisi de consensu partium fuerit prorogata. extra de of. iudic. dele. de causis. In ultra marina dilacione iudex ultra nouem menses dare non potest etiam presentibus partibus. iij. q. iij. §. spacium. c. indutie Item si p

Contra arbitros

primum nomē mulieris fuerat expressus post mortē eius nō potest noscere de causa. eo. ti. cū olim. Itē archiep̄s de causa sui suffraganei intrōmittere se nō debet nisi p̄ appel. causa ad ip̄m fuerit deuoluta. extra de of. dele. cū nō ignozes. de offi. iudi. ordi. pastoralis. nisi ep̄s fuerit negligens v̄ iusticiā neglexerit facere. Item p̄ mortē mādatoris adhuc re integra. extra de offi. dele. gratā. z. c. relationum. z. c. licet. Itē iudex delegat⁹ post annū pōt soluere que ligauit. eo. ti. q̄renti. Itē si fuerint plēs iudices vnus citare nō pōt sine alijs. nec in causa pcedere nisi in p̄missione dictū fuerit q̄ si nō omēs interesse poterit. Et hoc verū est nisi iudex absens per certuz nūciū v̄ l̄fas ostenderit se interesse nō posse extra eo. ti. prudentiā. z. c. causam matrimonio. Itē surdus. lunatic⁹. z. p̄petue furiosus nō pōt esse iudex. nec mur⁹. ff. de iudi. l. cum pretor. ver. est aut. Item mulier non potest esse iudex. iij. q. vii. §. tria. ca. infamis. xxvii. q. v. c. mulierem. ff. de re. iu. l. ij. Si p̄trariū inuenit intelligit de cōsuetudine approbata extra d̄ arbi. dilecti filij. vel a p̄ncipe inter. p̄raf. ij. q. v. neminē. Item nemo potest eē iudex ecclesiasticus nisi habeat aliquā dignitatē vel nisi sit in ecclesia collegiata canonici. nec causa debet ventilari nisi in ciuitatibus v̄ in locis insignib⁹ vbi inuenitur copia peritorū. nec etiā de p̄sensu partiū. vt in ti. de rescrip. c. statutū. li. vi. z. est p̄ciliū Lugduñ. Item si causa est p̄missa plurib⁹ iudicibus tūc vno decedente aliū nō possunt pcedere nisi in cōmissione cōtineat. extra de of. iudi. delega. c. vno delegato. Itē si causa fuerit alteri cōmissa per mandatū faciens mentionē de priorī. p̄or iudex non pōt postea cognoscere de illa causa. extra de offi. iudi. dele. pastoralis. Itē heretic⁹ iudex vel testis eē nō potest. extra de hereti. excoicamus. Item si causa in aliquo tangit iudicē potest tanq̄ suspectus recusari. iij. q. v. c. vlti. Item si sit subdelegatus ab aliquo delegato nisi delegato p̄ncipis. nō valet. extra de app. cū cām. z. de offi. iudi. deleg. sup. questionū. Itē si sit delegat⁹ in cā criminali fm̄ leges non valet nisi a p̄ncipe deleget. ix. q. iij. saluo. ff. de off. procō. l. solēt. Secus est fm̄ canones. extra de offi. iudi. dele. super questionū. Itē subdelegat⁹ esse nō potest si causa sibi cōmissa n̄ p̄tinet ad iurisdictionē delegātis. extra d̄ rescrip. sup. literis. de pe. z. re. q̄ autē. Nam q̄

fit coram nō p̄petenti iudice nō valet. extra de iudi. at si clerici. z. de p̄sue. ad nostrā. Itē si iudex p̄tra formā rescripti aut iurisdictionis aliqd̄ egerit. nō valet. extra de rescrip. cū d̄ lectis. Itē cui delegata est inquisitio v̄ q̄ p̄uideat alicui ecclie de prelato altero subdelegare nō pōt etiā de p̄sensu partiū. extra de offi. dele. c. vl. z. de rescrip. cum dilecta. Nota iudex delegat⁹ nō potest mādare alterutri partiū corā ipso p̄sonalr̄ cōparere nisi in causa criminali. v̄ p̄ veritate dicēda vel p̄o iuramento calūnie p̄stando. v̄ nisi fuerit specialiter mandatū. extra de iudi. iuris eē ambigū. z. est p̄firmatio p̄ciliū Lugduñ. li. vi. bec locum h̄z in causis puator. secus in causa collegij v̄ vniuersitat. extra de p̄cu. c. j. z. c. qz in causis. Itē cui mādāt aliqd̄ negociū p̄sonaliter exeq̄ subdelegare n̄ potest. nisi de consensu p̄tium in q̄busdā casib⁹. extra de rescrip. cum dilecta. z. de offi. iudi. de le. c. vl. Item post appel. rite factaz iudex a q̄ est appellatū cognoscere non pōt d̄ cā. extra de appel. c. j. directe. Item monachus vel canonic⁹ in causa seclari non potest esse iudex extra ne cleri. v̄ mo. sed nec. z. c. clericis. Itē si maior iudex negociuz renouauerit minor postea de illo cognoscere nō pōt. extra d̄ ele. in causis. ff. de iudi. l. iudiciū. Itē iudex debet q̄si mediator esse in actorē z. reuz. xxx. q. vl. c. vl. aliter posset vt suspect⁹ recusari. Nota cautelā debes adhibere vt exceptiōes nō simul p̄ferant. Sed singule i singul. vt si cadas ab vna pcedas ad aliam.

Contra arbitros.

Boni arbitria

q̄ ad instar iudiciorū sunt redacta. ff. de recep. ar. l. j. Itē post tractatū iudices aliqd̄ p̄tra arbitros z. in quos est cōmissum audiamus. Seru⁹ nō potest eē arbiter. ff. de arbitris. l. podi⁹. §. in seruū. Itē pupillus. furiosus. mutus. vel surd⁹. n̄ potest esse arbiter. iij. q. vii. §. tria. ff. de arbi. l. sed si in seruū. Item nec minor. xxv. annis ibidē. l. si in seruū. z. ff. de recep. ar. l. cū lege. Item in re p̄pria null⁹ p̄t esse arbiter. ff. de arbi. l. penul. nam arbiter p̄gnoscit ad moduz iudicis. Et sententiē arbitri standū est. siue sit equa siue iniqua z. sibi impuret qui eū elegit. ff. de arbi. l. diem. §. stari. Et si ille iniq̄ p̄cedit reducitur ad arbitrium boni viri. ff. p̄ socio. l. si societates. Item mulier non potest

Contra actorem

esse arbiter. ff. de re. iur. l. femine. intellige ni
si sit femina excellēs. vel de p̄suetudie appro
bata. extra de arbi. dilecti filij Item si iudex
fuerit ordinari⁹ alicui⁹ rei in eum cōpromit
ti nō potest. ff. de arbi. l. sed si in seruū. §. ij.
z hoc intellige fm̄ leges. Nā fm̄ canones tā
in delegatū q̄ in ordinariū p̄promitti p̄t. ex
de arbi. cū tpe. c. cū olim. z de elec. causam.
Item in cā criminali v̄l liberali nō tenet ar
bitriū extra de testi. c. de testi. de iure iurā.
c. penul. nec in pupillari actione nec in ma
rimoniali. ff. e. ti. l. nō distinguem⁹ Item si
de causis restitutionē. agi debet ibidem. l. vl.
nisi quādo incidentalr̄ illa causa mouetur.
ff. de iudi. l. quotiens. Item infamis nō pōt
esse arbiter. ij. q. vij. §. tria. z. ff. e. ti. pedius.
Item si q̄s p̄promittit noie alieno nō valet. ff.
eo. ti. l. nō distinguem⁹. Item si p̄promissus
sit p̄ pupillū sine tutorū auctoritate. nō valet
ff. eo. ti. l. si pupillus. Item si sine pena fuerit
p̄promissum v̄l sine eo qd̄ obtinet vicem pe
nenō valet cū effectu. qz p̄tes nō tenent ser
uare sententiā arbitri. nisi velint si pena nō
fuerit appositā. L. de arbi. l. j. v̄l iuramentū
fm̄ canones. extra eo. ti. cū ipse Tñ bñ vale
bit lz pena nō sit appositā si p̄tes post sniam
taciturnitate cōfirmauerūt. z tñ actori dabi
tur actio z reo exceptio. extra e. ti. p̄ tuas. L.
eo. ti. l. penl. §. j. z. ij. Item si p̄promissio clau
dicat. ff. eo. ti. diē. §. penl. Item si p̄nūciatio
arbitri instrumēto nō sit collecta v̄l in arbi
triū tertij nulla p̄sona exp̄ssa sit p̄promissus
nō valet. extra eo. ti. in otuit. z. ff. e. ti. l. item si
vn⁹. §. si in duos. Cōtrariū tñ videt̄ extra d̄
app. cū sp̄ali. Solutio in causa recusatiōn.
q̄ iure p̄cedit assumi tertij arbiter. qz illi ar
bitri nō dicunt̄ veri arbitri. sed q̄si iudicē vi
cē sapiūt. extra de offi. dele. suspitōis. Item
si dies appositā est in cōpromisso. ea trāfacta
q̄qd̄ dicit arbiter nō valet. extra d̄ offi. iudi.
dele. de causis. Item si die feriata p̄nūciatus
fuerit cū altera pte absente nō valet. extra d̄
for. ca. vl. ff. e. ti. l. diē. §. si q̄s. Item res ecclesi
astica in laicū p̄promitti nō pōt. extra eo. tit.
ptigit. z de iudi. decernim⁹. Item pōt obijci
p̄promissio q̄ solutū sit. Soluit̄ em̄ plibus
modis puta die. morte. ac stipulatione. iudi
cio pacto satis datiōe. ff. eo. ti. nō distinguem⁹
§. cōpromissio. Item pōt obijci q̄ in se non su
scepit arbitriū. ff. e. ti. l. ij. §. j. Item corā arbi
tro nō habet locū recōuentio. extra e. ti. cū di
lecti Item cōpromissū n̄ extēdit ad cōpromit

tētis heredes si de eis nō caueat. ibidē. ff. eo.
ti. l. diē. §. j. Item si plures arbitri fuerūt oēs
interesse debet arbitrio. ff. eo. ti. sicuti. nisi a
liud dictū sit in cōpromisso. ff. eo. ti. l. nō di
stinguem⁹. §. cū ne p̄les. Item p̄t obijci q̄ ar
biter n̄ tulit sniaz in scriptis qd̄ d̄z facere. L.
eo. ti. cū in arbitrio. §. ij. nisi aliud dictus sit
in cōpromisso. ff. de iudi. l. ij. Item arbiter nō
p̄t punire contumacē nisi exp̄ssum fuerit i cō
promisso. ibidē. §. vlti. nota ea sola veniunt
in arbitrio d̄ q̄b̄ tactū est vt veniant. ff. e. ti.
l. si cū dies. §. j. extra e. ti. cū dilecti. Et tantū
de illo.

Contra actorem.

Huc cōtra acto

n rem videam⁹ Actor excōicat⁹ nō
pōt stare in iudicio nec tenet ei re
us r̄ndere. extra de of. dele. prudentiā. et ex
tra d̄ excep. dilecti. z. c. cū int̄ priorē. z. c. pia
Et d̄ reo excōicato idē dicendū est q̄ actor
n̄ p̄t recōueniri. extra d̄ excep. cū int̄ priorēz
vbi z exceptio excōicatiōis tā d̄ iudicē q̄ cō
tra actoꝝ q̄ eē d̄ reū sp̄ p̄t opponi tā añ li. cō
test. q̄ p̄. extra de excep. §. He q̄s excōicato
cōicare cogat. c. exceptionē. Item re⁹ actori n̄
d̄z r̄ndere si plures habeat p̄sonales actōes
d̄ eundē corā diuersis iudicib. extra de re
scrip. ex tenore. z eo. ti. dispēdia. l. vj. qd̄ e cō
ciliū Lugdun. Item si reus d̄ actoꝝ agere
voluerit oportet ip̄m sub actoris iudice lici
gare in modū recōuentiōn. Actoꝝ em̄ ad
aliū iudicē trahere nō p̄t ibidē Item mona
chus sine licentia abbatis cōuenire vel con
ueniri nō pōt. extra de iudi. cām. xvj. dif. pla
cuit. Item d̄ d̄ abbate q̄ sine literis capli sui
admitti nō debet nisi b̄da fuerint diuisa. ex
tra de rescript. edoceri. z de reli. do. cū dilecti
Si tñ monach⁹ fuerit in scolis cā studiij v̄l
alia iusta de causa de licētia sui abbatis age
re pōt z r̄ndere. extra de accu. ex parte. Et si
p̄cussus fuerit existens intra claustrū ipse n̄
aget sed monasteriū v̄l iudicis monasterij
nec potest tunc remittere iniuriam sibi scāz
extra de sentē. excom. parrochianos. in glo.
Item monachus abbatē in ius trahere nō
potest nisi fuerit a principe impetratū. L. d̄
in ius vocā. l. j. ij. z. iij. Item filius sine licē
tia patris agere nō pōt. extra de pecu. c. j. Et
fallit in caus̄ castre⁹ peculij. insti. d̄ pa. po.
ius qd̄ cōsilit. Item si aliq̄s petat debitūz v̄l
aliud p̄sonale. z p̄. xxx. annos non petierat ei

Contra actorem

potest obijci rescriptio. *L. de anna. excep. et p̄scrip. l. j. §. ad hec.* Itē ab aduersario si fuero spoliatus sibi nō teneor r̄ndere quousqz fuero restitutus. *extra de ordi. cogni. sup. spoliatione. de resti. spo. ca. j. z. iij. q. j. p̄ totū* Itē si in bonest? v̄l nō securus locus alicui fuerit assignatus. nec tenet respōdere neqz tenetur cōparere. *extra vt lit. nō p̄testa. accedēs.* Itē clericus nō pōt p̄sentire in iudicē nō suum nisi duo p̄currant. scz q̄ iudex sit p̄sona ecclesiastica. z volūtas d̄yocep̄. sui accedat. *extra de fo. cōpe. si diligētī.* Itē in causa criminali nō teneor in q̄dragesima respōdere. *L. de feri. l. q̄draginta* Itud p̄pter p̄trarias p̄suetudinē hodie nō seruat Itē actor mior xxv. annis nō pōt agere in iudicio sine autoritate tutoris. *L. q̄ legi. p̄so. stan. habet i iudi. l. j. z. ij.* Nota tñ casus in q̄b̄ mior p̄t agere sine autoritate tutoris. Prim⁹ est in voto. *xx. q. ij. c. j. z. ij.* Secūd⁹ cū agit de thoro violato. *ff. de adul. l. si maritus. §. lex.* Tertius cū mortē patr̄s exequit vel cū agit d̄ testamēto patr̄s. *xx. q. iij. de crimine.* Quart⁹ cum agit de recupanda possessiōe. *L. q̄ le. p̄so. habet stan. in iudi. l. vlt.* Quint⁹ cū impetrauit veniā etatis. *L. de his qui ve. et. l. ij.* Sextus cū agit de libero hoīe exhibēdo. *ff. de li. homi. exhi. l. iij.* Septim⁹ cū agit negocia alteri. *ff. de mino. xxv. an. l. cū mādato.* Octauus in cā matrimoniali. *extra de resti. spo. c. ex pte.* Et in q̄busdā casibz q̄ notant. ij. q. vij. querit. Item piurus vel alius infamis pōt accusare. Primo in crimine symonie. *extra de symo. tanta est labes.* Secūdo in crimine lese maiestatis. *xx. q. iij. c. penulti.* extra d̄ confess. c. j. Tertio cū suam vel suoz iniuriam p̄sequit. *iiij. q. vij. oibus.* Quarto in crimine hereseos. *ij. q. vij. sacerdotes.* Item si filius agit contra parētes vel cōtra eos sub quoz potestate est. audiri nō debet. *L. d̄ pa. po. cōgruētī.* Et intellige nisi in castrēsi peculio vel q̄si castrēsi. *ff. d̄ iudi. l. iulian⁹.* Idē dicit̄ de filiis emācipat̄s nisi venia impetret̄ insti. de pena. *te. li. §. vlti.* Itē libertus p̄tra patronū agere nō pōt nisi prius venia impetrata. *l. ij. L. de in ius vocā.* Idem dico d̄ libertis z liberis cōtra parentē patronū ve agentibz. insti. de pena. *te. in fine.* Itē eiusdez litis cōsors si voluerit agere p̄ consorte sine mādato audiri nō debet. Etia p̄stita cautione nisi post lit. p̄test. *L. de cōsor. eiusde litis l. j.* Itē si actor petit fundū nō debet respon-

deri nisi fundo q̄ petit ostenso. *extra de libel. li obla. c. ij. z debet exp̄mi nomē fundi z nomē vicini fundi. ff. de censi. l. forma.* Itēz videas quā actionē actor intēdat. vtrū sit tp̄alis vel p̄petua. Si tp̄alis est z tēp⁹ sit trāsactū intra qd̄ debuisset egisse amodo agere nō pōt cum effectu. Nota qualiter t̄pus currat p̄tra aliquē. Decem dies currit p̄tra nō appellatē. *extra de appel. si tibi. z de elec. cū dilect⁹.* Itē quantū tēpus currat cōtra electū petentē p̄secrationē. *c. dis. quoniā q̄daz.* Itē sex mēsiuz currit in beneficioz collatione. nā postea collatio deuoluit ad sup̄iorem. *extra de p̄ben. de multa.* Itē temp⁹ currit p̄ electū ad platurā q̄ infra sex mēses debet petere cōfirmationē. *extra vt lit. nō cōtesta. qm̄* Itē temp⁹ vnus anni currit p̄tra volentes agere actiōe iniuriar. quia iniuria post anū intentari nō pōt. *L. de iniurijs. l. si nō cōnu. c. ij.* Itē tempus currit p̄tra rescriptū papale intellige si impetrās eo vsus nō fuerit dū tñ copiā iudicis habere potuit Et cum aduersarius rescriptū impetrauit. *extra de rescrip. c. si aut.* Itē tēpus currit in q̄busdā casibz q̄ notant̄ extra. *vt li. nō p̄testa.* quoniam frēq̄nter. De hac materia dicā plenius infra in titu. de rescrip. Itē qui p̄stituit p̄curatorem ad totā causam postea nō pōt illū renouare nisi ex iusta causa aut itēgra adhuc extēte causa. *ff. de p̄cura. l. añ litem. z. l. se.* Item actor q̄ fecit citari ad aliquē terminū aduersariū veniēte reo si nō venit actor p̄demnet̄ in exp̄sis. *extra de do. z tu. actor. li. vj.* Itē si mulier velit agere noie filij v̄l alieius audiri nō debet nisi sit tutrix. *de reg. iur. l. se. mine.* Excipiunt̄ quidā casus. *ff. de p̄cura. l. semine.* Itē laic⁹ nō p̄t clericū accusare. eē in cā criminali. nisi suā v̄l suoz iniuriā p̄sequat̄. *extra de testi. de cetero.* Itē p̄spiratores z inimici capitales in nulla cā ad accusationē admittunt̄. *extra de simo. licet. ij. q. j. p̄spirationū.* Et tantū de isto.

Contra procuratorem.

Specu contra

actorē dixim⁹. s; q; actor p̄ p̄curatore sepe exp̄it. id nūc p̄curatorē videam⁹. Primo q̄s sit p̄curator. q̄s v̄conom⁹. syndicus vel actor. Procurator est q̄ aliena negocia mādato dñi gratuite admistrat. *ff. d̄ p̄cu. l. j.* Iconom⁹ cui res ecclesiastica gubnāda mādaf. *lxxij. dis. q; i q̄busdā*

Contra procuratorem

Sindicus dicitur defensor cleri vel collegij. ff. q. cuiusq. vniuersi. l. i. Actor dicitur similis qui ab vniuersitate constituit. vt in l. pallegata. Item iure canonico sepe vnus pro alio potest. i. q. ii. saluator. extra de pcur. quia in causis. Si aliquis procurator fuerit excoicatus non valebit. extra de pba. post celsi. et de offi. iudi. dele. prudentia. Item si sit constitutus ab excoicato potest repelli. extra de procu. c. vlti. Item nisi procurator habeat vbi contineat expressa illa clausula de ratihabitione. quis habeat litteras procuratorias generalis potest repelli. extra de pcur. c. i. de reli. do. cum dilectus. de offi. iudi. dele. cora. Et si intellige nisi vellet dare cautionem fideiussoaria. Item procurator quicquid habeat mandatum speciale. extra de arbi. p. tuas. Item solutionem debiti recipere non potest nisi ad se habeat mandatum. ff. de solu. l. vero. et si intellige nisi ei sit mandata omnino bonorum administratio generalis. insti. de rez. diui. §. nihil. Item non potest liberare debitorem absque mandato speciali. ff. de accep. l. iij. Item iuramentum deferre non potest nec offerre sine speciali mandato nisi fuerit generalis procurator. ff. de iur. i. l. i. iurand. Item oportet quod impetras in litteris papalibus habeat mandatum speciale. extra de rescript. nonnulli. Item si propositus. abbas vel quilibet prelatus ecclesie constituit procuratorem sine consensu conventus sui vel capituli. non valet. extra de arbi. p. tuas. et extra de rescript. edoceri. Et intellige cum ista distinctio. quia aut bona sunt distincta tunc valet. aut non tunc non valet. vt in predicto c. edoceri. de rescript. Item mulier procuratrix esse non potest. iij. q. viij. §. tria. ff. de re. iur. l. femine. Excipiunt tamen casus in quibus mulier procuratrix esse potest. Primus ratio administrandis si forte est abbatissa. extra de pcur. c. vlti. cum dilectus. Secundus quoniam constituta est in rem suam. L. de pcura. l. q. absentem. in fine. Tertius quoniam mandate vel concessio sunt sibi actiones. L. de pcura. l. q. absentem. Quare quoniam mulier officio tutoris fungi potest. iij. q. i. c. penul. Quinque quoniam feminis pro parentibus languentibus agere permittitur. ff. de pcur. l. feminis. Sextus licitum est matrem pro filio libertate litigare. ff. de libe. ca. l. amplius. Item minor. xv. annis procurator esse non potest. ff. de pcur. l. minor. Item si constitutus sit minor non valet procuratio sine autoritate tutoris. L. e. l. neque Exceptis casibus notatis supra contra actorem. Item si sit alicui obiectum crimen criminaliter procurator esse non potest. quousque innocenter se ostendat. vel post annum obiecti criminis. L. e. ti. l. reu. criminis. extra de accus. eps. et c.

cum p. maconella. Item in causa criminali cum agitur criminaliter procurator constitui non potest. v. q. iij. in criminalibus. extra de accusa. veniens. Tamen in quibusdam casibus constituitur procurator ad excipiendum. Item miles non potest constitui procurator. L. de procu. l. militem. et l. qui stipendia. Item intellige nisi in rem suam. Et intellige quod iurant coicare rem pro republica. vt in l. q. stipendia. Item si procurator a procuratore fuerit substitutus. non valet nisi post lit. preta. ab eo quod habet mandatum ad totam causam. L. de pcur. l. nulla. in fi. extra de rescript. ex pte. dcani. in fi. et in glo. circa finem. Et hoc verum est nisi fuerit matri sue datus. L. de dona. l. illa. Item si procurator actoris voluerit cauere de rato defendendo si reconueniat potest repelli quis habeat mandatum vel litteras. ff. de procu. l. non solum. Hec verum est nisi sit procurator ex causa non lucratiua vel necessitate non fraudis. ff. de procu. l. non solum. Item maritus si habeat litteras pro uxore non debet admitti in alius. quia quod in vno permittitur in alijs prohibetur. L. eo. ti. l. maritus. Item si duo procuratores dati sunt diuersis partibus. primus non valet. extra eo. ti. non iuste. Item procurator in causa populari interueniente non potest nisi quantum tangit partem commodum. hoc verum est ex parte actoris. Secundo in reo quod potest procuratores constituere. ff. de popu. acti. q. populari. Item si procurator ad vnam speciem constitutus transgreditur mandatum. audiri non debet. extra de offi. iudi. dele. cum olim. L. de transac. l. transactionis. Item in litteris procurator contineri debet ad quod procurator sit constitutus. puta ad agendum vel defendendum. extra de procu. constitutus. Item monachus. canonicus reglaris. et omnes ad sacros ordines promoti et quod de ecclesiasticis beneficijs sustentant prohibentur esse procuratores vel aduocati nisi in casibus. extra de postu. p. totum. extra de cle. vel mo. p. totum. xvj. q. i. placuit. In casibus enim istis bene possunt. scilicet pro miserabilibus personis. pro ecclesijs suis. pro personis pijs. dum necessitas imminet. iij. q. viij. §. tria. Si licet monachus potest esse procurator in causa monasterij. abbate impetrante. extra de transac. contingat. Item prelati depositi procurator potest esse. iij. q. viij. §. tria. Item procurator satis facere debet nisi dominus fideiussores existat iudicatum solui sub hypotheca reus suus. ff. eo. ti. l. si procura. Item procurator non valet vbi dominus moriatur re integra. extra de offi. dele. gratum et relatum. Item nota supra titulum de actoribus de filiofa.

Contra procuratorium

Itē si duo procuratores sūt dati nisi dent iso-
lidū alī sine altero agere nō pōt nec defendere
Itē procurator hereditatis ab iudicari nō pōt. ff.
de acq. here. l. Paul. Itē ifamis nō pōt eē p-
curator. iij. q. vii. c. ifamis. extra d. iudi. c. cū
deputari. Itē pōt obijci procuratori q̄ recepit
pecuniā p̄ procuratōe nō tāq̄ locator q̄ loca-
uit opas suas. ff. man. l. j. r. ij. vbi dicit. Cū mā-
datū sūt recepis ḡtuitū tanq̄ procurator reci-
pere nō debes. ibidē i glosa. s. nō sue. Itē in ḡ-
e p̄hibet eē procurator. ij. q. j. p̄hibent Cōtra
yconomū dici p̄ q̄ d̄z p̄stitui auctoritate epi
vl̄ p̄lati. ix. q. iij. cū sim. extra d. syndico. c. v/
nico. r. d̄z esse clericus in sp̄ualibz. in t̄p̄alibus
aut p̄t esse laicus. lxxvij. dis. in singul. Itē yco-
nomus d̄z eē de gremio illius ecclie a q̄ p̄stituit
alī nō valet. xvj. q. vlti. qm̄. lxxxix. dist. quia.
Itē syndicus r. yconomus repelli nō pōt nisi a
tota vniuersitate cū a duobz p̄tibz fuerint cō-
stituti. ff. q̄ cuius vniuersi. l. nulli. r. l. ij. Itē
nisi p̄stituat ad p̄sentes lites nō valet ibidēz
vnde p̄sus. Est procurator syndicus actor tutor
r. ycos.

Contra procuratorium.

De tractatu con-

Ptra procuratorē nō p̄ procuratorium
videam. Si q̄s dic se esse illū la-
torē p̄ntiū de q̄ lra fac mētionē nō erit p̄cu-
rator tal. qz in re p̄ria nemo testis idoneus re-
perit. iij. q. iij. c. j. ff. de testa. tuto. l. duo sunt
Nō em̄ est credēdū ei q̄ se asseuerat eum de
q̄ lra facit mētionē. qz q̄libet p̄tra se testimo-
niū ferre pōt. p se sō nūq̄. xiiij. q. ij. c. ij. Itē
nō pōt p̄stitui procurator nisi dñs iurauerit de
calūnia. l. de iureiuran. p̄pter calū. dan. l. ij
s. sin aut. Cū ḡ dñs nō iurauerit d calūnia.
nō valz procuratorium. Itē p̄ instrumētū ob-
hicit q̄ isti lre nō est credēdū nisi intra territo-
riū eiusdē iudicis a q̄ emanauit. qz extra terri-
torium ius dicenti ip̄one non paret. ff. d. iuris.
om. in. l. vlt. Itē iudici nō est credēdū nec ip̄e
admitteret ad testimoniū vt testis. nisi tāq̄ pua-
ta p̄sona. ḡ nec ei p̄ instrumētō erit credēdū. qz
si p̄ncipale nō valet nec accessoriū. de fido in
stru. int̄ dilectos. Itē in litibz eandē vim ob-
tinēt instrumēta r. depositōes testiū. l. d. fi. i
stru. l. in exercēdis. s. testimonio illi nō cre-
deret. ḡ nec ei p̄ instrumētō. Itē obijci sibi cau-
tio q̄ loq̄t̄ idistictē. qz nō dic̄ cui p̄misit. vtz
ei a q̄ lre emanauerint. vel p̄ti aduerse vel ei
ad quē veniūt si cautio idistictē loquēs nul-
li est momētū. ḡ nec illa valet. ff. de p̄ba. l. q̄.

Itē si dic̄ q̄ p̄misit procurator. p̄missio est
nulli valoris neq̄ sortis effectū. qz nō seq̄-
tur datio. r. sic ē nuda. s. ex nudo pacto nō fit
actio. ḡ nulla ē p̄missio. ff. de pac. l. iur. gētū
s. sed cū. Itē si dedit ei p̄tatem iurādi de ca-
lūnia nō valet. qz p̄ncipal est p̄sona. d. iudi.
pastora. Itē si dat ei p̄tate procuratorē substi-
tuendi p̄stat q̄ an lit. p̄test. nō p̄t. qz nō ē dñs
lit. ḡ si pōt cōstituerē p̄stituat p̄ lit. p̄test. sed
tūc posset facere sine mādato. ḡ sup̄stue pōit
hec clausula procuratorij Itē dñs nō p̄st̄-
tuere nisi certū procuratorē. ff. d. procur. l. ij. s.
nemo p̄t p̄ iuris i aliiū trāsferre q̄ ip̄e bz. ex-
tra de iurepa. c. iura. ff. de reg. iur. l. nō. ḡ nec
procurator p̄t procuratorē in incertū cōsti-
tuere. Itē dat ei p̄tate faciendi oia q̄ ip̄e fa-
ceret si p̄ns eēt s. dñs p̄t p̄stituerē p̄cura-
torē an lit. p̄test. ḡ r. procurator. qd̄ falsuz ē. ḡ in
epte pōit hec clausula Itē procurator p̄mit-
tit dñm suū ratū hituz. ḡ promittit falsuz r.
alienū. qz nō pōt. qz iura hec verant. ff. d. s.
obli. l. stipulationū. Itē si ponit hec clausu-
la ratū habiturū q̄cqd̄ pro dño dixerit pro-
curator. nō valz ad faciēdū. qz p̄stituit ad di-
ctū. r. ita iudiciū claudicat qd̄ nō d̄z. extra de
excep. cū int̄ priorē. Et tantū de procuratorio

Contra aduocatos.

Via aliquando

Qad causas vocant̄ q̄ aduocati iu-
ris eē p̄hibent. Itē p̄ aduocatos
nūc videat. Et p̄mo qd̄ sit aduocare siue po-
stulare. Est em̄ desiderii fratri vl̄ amico in
re ap̄d eum q̄ iurisdicōi p̄est exponere vl̄ al-
teri desiderio p̄tradere. iij. q. vii. c. ifames.
Surdus cecus murus siue p̄petuo furiosus. mi-
nor. xvj. anis. nō pōt eē aduocati. ibidē. r. ff.
de postu. l. j. Itē hereticus. inde. vl̄ alius infidelis
p̄tra xp̄ianū non pōt aduocare. extra ne cle.
vel mo. quasi per totū. de postu. ex pte. r. itel-
lige nisi in casibz de q̄bz supra. c. p̄tra procu-
ratorē. In sacris vl̄ minoribz ordinibz p̄sti-
tutū dūmodo bñficio eccl̄iastico sustētet de
aduocatione corā iudice seculari pōt repel-
li. p̄s biter etiā corā iudice eccl̄iastico nisi p̄
seip̄o vl̄ etiā p̄ misabilibz p̄sonis. extra d. po-
stu. c. j. r. ij. r. iij. q. vii. c. ifames. vbi plene d̄z
que p̄sone possunt procurare r. que non.
Itē nullus clericus d̄z aduocare corā iudice se-
culari. extra ne cle. vel mo. p̄ totū. r. intellige
maxie in causis criminalibz r. in causis san-
guinis. Itē procacibus. i. garrulis r. improbis

Contra libellum

phibitū ē aduocare. **L. de postula. l. q̄squis**
z. L. de assesso. l. vl. Itē ifamis nō p̄t aduo/
care. **ij. q. vij. ifamis. §. tria.** exceptis his que
hic enūerant. Itē excōicat^o aduocare n̄ p̄t
extra d̄ here. excōicam^o. Itē nec publice pu
gnātes. **ij. q. vij. ifames. §. itē.** Itē n̄ licet ad
uocare nō p̄t. **ij. q. vij. §. tria.** z illd̄ vide. Itē
aduocat^o stare d̄z tpe aduocatōis. **L. de po**
stu. l. q̄squis. i. fi. z nō d̄z iterare qd̄ semel fu
it porat^o. de appel. l. vlti. Itē si q̄s aduocat^o
admonit^o a iudice v̄l alicui p̄sone p̄stet pa
traciniū z n̄ obtēpat potest repelli nisi se rō/
nabili cā excusauerit. **ij. q. vij. ifamis. §. tria.**
Itē null^o d̄z esse aduocat^o nisi p̄ticiā h̄eat lite
ralē. **L. de aduo. diui. l. nemini. z. l. iubem^o.**
z. L. d̄ postu. l. ij. Itē tabellio v̄l fuus nō de
bet aduocatōis officiū exercere. **L. d̄ postu.**
l. nec ceteroz. L. de tabellari. l. generalr. Et
hec de aduocat^o sufficiunt.

Contra libellum.

De ad actoris

e petitorē cognoscēdā in iudicio li/
bell^o offerat. q̄nq̄ obscure. q̄nq̄
inepte. Itē vidēdū ē qd̄ sit libell^o. z ad qd̄ of
ferat libell^o. Est em̄ petitio actoris sc̄pta cō
tinēs nomē iudicis. actoris. z rei. z rē q̄ petit.
z cām petēdi. extra de libel. ob. c. ij. z. ij. Li
bellus offerat ad h̄ vt reus valeat deliberare
v̄trū velit p̄cedere v̄l liti cedere. **ff. de edē. l. j.**
ī p̄n. Ideo reo. **xx. diez** inducie ad delibera
dū post libelli oblationē cōcedunt. **ij. q. ij.**
§. spaciū. Libello p̄t q̄s obijcere q̄ nō tene
tur r̄ndere nisi nomē iudicis z actoris z rei.
z res q̄ petit p̄tineat. **ff. de rei vend. si in rem**
z ibi debet p̄tēri dies mēsis z annus dati li
belli. ij. q. ij. §. spaciū Et hoc itelligē i cau/
sis criminalib^o. Itē si libell^o obscur^o fuerit n̄
debes ei r̄ndere. extra de testi. cū clamor. de
dila. cū litere. Itē si nō p̄tineat cām v̄l actio
nē petēt^o nō valet. extra eo. **ti. c. ij. z. ij.** Itē li
bellus general^o reprobat^o. **ff. d̄ iure fis. l. ita.** qz
generalitas petit obscuritatē. **ff. de pac. l. ve**
terani. z de solu. l. cū stich^o. Itē in actōe rea
li reprobat^o nisi p̄ticiū nomē fūdi exp̄mat^o vel
nisi actio ad oculū ostēdat. Et si nomē pro
p̄ticiū nō h̄z duo p̄ticiū noient. extra eo. **ti. c. ij.**
Itē si petit auz v̄l argentū debet exp̄mi ma
teria z p̄d^o. Si seru^o debet exp̄mi nomē ei^o
Si pann^o color debet exp̄mi Si animal d̄z
exp̄mi asin^o v̄l bos. z v̄t sit albu^o l. niger. Si
aliq̄ res mēsurabil^o petat^o vt vinū d̄z exp̄mi

q̄t mēsure petat^o. Itē si petit cyph^o v̄l aliō vas
debet exp̄mi forma v̄t sit rotundū v̄l q̄dra
tū. v̄l cū sculpsa. **ff. de rei ven. l. si in rē.** Itē si
libell^o inept^o fuerit potest reprobari z actor
nō d̄z admitti. extra de iudi. examiatā. Itē li
bell^o reprobat^o nisi p̄ cū rē certificarī possit
q̄ iure actor agere velit. **ff. de edē. l. j.** Nota si
libell^o offerat aū lit. p̄test. nō valet. **ij. q. ij. §.**
spaciū. Excipiunt qdā casus in q̄b^o libellus
nō offert. Prim^o est viliū p̄sonaz. Secund^o
est cū ep̄s iter suos subditos cognoscit Ter
ti^o in casu ambiguitat^o. **L. de abig. l. j.** Quar
t^o in suspecto tutore Quir^o in criminib^o noto
rijs. extra d̄ accu. c. euidentia Sext^o in lenib^o
criminib^o. **ff. d̄ accu. l. lenia.** Sept^o i carta fal
sa corā iudice p̄ducta z teste falso. **L. d̄ p̄ba.**
l. vl. Querit^o v̄t libell^o p̄sensu p̄ticiū p̄t remit
ti. dico q̄ nō. qz est de suba iudicij. idē de lit.
p̄test. Ideo remitti n̄ p̄t extra d̄ ferijs. c. vlti.
ij. q. v. accusatorib^o. Itē si petit aliqd̄ a me
actōe ex stipulato. nō teneor libello r̄ndere
nisi in eo ponit cā stipulatois. naz stipulatio
nō valet nisi cā subsit. **ff. d̄ cōdi. sine cā. l. q̄ se**
ne cā. Nota stipulatio est solēnis p̄missio q̄n
p̄cessit interrogatio z subsequuta est r̄nsio Itē
in cā criminali nō valet si actor se n̄ obligat
ad talionē. **ij. q. vj. c. j. z. v. q. vj. c. ij.** Itē si nō
p̄tinet nomē iudi. **ij. q. vij. §. vlti.** Itē si agit
in modū accusatiōis p̄ electionē p̄firmataz
nō valet nisi se obligat ad penā. extra de ac
cu. sup. his. Itē si est denūciatio et nō ponit
in libello q̄ te charitable amonuerim n̄ va
let. extra de simo. licet hely. extra d̄ iudi. no
uit. Item si agat p̄ modū inq̄sitiōis vt qz p̄
lat^o ex officio suo procedit in cā nō dat libel
lus. sed capit^o sup. q̄b^o clamor p̄cessit dice
da sunt tibi. vt habeas copiā d̄ defendēdi te et
debes eē p̄ns cū sit inq̄sitiō. nā z absentī inq̄
sitiōnē suā ferre nō p̄t nisi p̄tumaciter se ab
sentauerit. extra de accu. qualiter. et quan
do. extra de simo. licet hely. Item si agitur d̄
crimine civiliter debet poni i libello iurria
quā fecisti in aliquo loco v̄l in mēbro. aliter
nō valet. de pe. dif. j. aut facta. Et nota dī
ligēter q̄n libellū recipis debes prestari q̄l
lū recipis saluis exceptionib^o tibi de iure cō
petentib^o tā p̄tra rescriptū q̄ p̄ iudicē. tā cō
tra actorē q̄ p̄tra libellū. extra eo. **ti. c. vlt.** si
nō fuerit protestatū tūc nocēbit. **xxxj. q. ij. lo**
tari^o. vnde p̄sus. Conuenti nomē z nomen
cōuenientis. Iudicis z mensis rem quāuis
scribere debes.

Contra testes

Contra testes

Via licet ad cla

q ritate pitatis necessarij sint testes plures. tñ ad testandū pducūt q̄ de iure repellī pñt Idcirco q̄ testes aliquid videam? Testi domestic⁹ a testimoniō repel- lit. extra. d. test. i. l. r̄is. Domestici aut̄ dicūtur oēs q̄ sūt de familia alic⁹. dic. ca. i. l. r̄is. Itē parētes oēs q̄ p̄pinq̄ familiares. liberi. z p̄ui. nur⁹. L. d. h. sig. li. vl. Itē oēs familiares q̄ b̄ pducēdū p̄ ipare rōe p̄ie p̄tās obedien. vel iurisdictionē. ff. d. testi. l. i. lege. iij. q. v. ac- cusatores. Itē affinis reputat̄ domestic⁹. iij. q. i. s. absens. ij. Itē mercenari⁹. L. d. q̄st. l. seruos. ff. de penis. l. respiciēdū. s. furta. Itē si p̄ sanguinei. iij. q. v. ca. i. Itē vir z vxor. alē p̄ alio habet̄ p̄ domestico. ff. d. iudi. l. infidū. Itē p̄ uigna z nur⁹. insti. d. nup. s. affinitatē. Itē p̄ filio z fili⁹ p̄ri. insti. de testi. s. in testi. Itē coloni v̄l ascripticij z dicunt̄ domestici L. d. q̄st. p̄de. Itē si testis ē infamis repellī p̄. vt q̄ lenocinū fecerit ipse z q̄st⁹ cā est infamis cū alijs m̄tis. ff. que no. infra. li. Et in illas ponit̄ ioculator et oīs leuis p̄sona q̄ frequē- tat tabernā. extra d. accu. si p̄stiterit. Itē de facientib⁹ vilia officia. vt i glo. l. s. caupōes ff. nau. caupo. sta. luso. extra de exce. pla. in- ter dilectos. Itē vilis officij. vt q̄ mūdāt la- trinas z balneatores. iij. q. iij. s. i p̄mis. extra co. ti. c. j. z meretrix. ff. de testi. l. iij. z ij. Infam- mes tñ in enozmi crimie pñt testari. d. simo. licet hely. z. c. tāta. Itē raptor latro z q̄libet infamis. e. ti. ex p̄te. z piur⁹. e. ti. sub nobis et plures modi infamie. Re. vj. q. j. infames. Itē si testis ē inimic⁹ repellit̄. extra de accu. c. cuz oporteat. iij. q. v. ca. ij. S; q̄ iumicicie repel- lant̄ relinquit̄ arbitrio iudicātis. ff. d. q̄st. li. j. Hora tñ p̄spiratores z capitales iumici i nul- lo casu ad accusatōes testiū admittunt̄. de si- mo. p. tuas. Itē nisi testis iurat̄ deponat̄ e⁹ te- stimoniū nō valet. extra de testi. nup. Itē te- stes n̄ plene pbāt nisi de certo tpe fecerit mē- tionē. extra de si. instru. cū Jo. extra d. pba. i. p̄ntia. Itē testimoniū excōicati nō valet. ex- tra e. ti. veniēs. Itē p̄ nō p̄t testificare q̄ fili- um nec p̄ filio. nec ecōtra fili⁹ p̄ p̄e aut̄ p̄ pa- trē. iij. q. iij. c. si testes. In trib⁹ tñ casib⁹ pat̄ pōt esse testis p̄ filio. Primo in testamēto si- liq̄ testātis de castresī peculio. ff. d. testa. l. q̄ te- sta. s. j. Secūdo ad plandū gen⁹ v̄l originē extra d. si. sint legi. trāmissio. Tertio i caus

matrimonialib⁹. extra de sen. z re iudi. tenor Frater tñ p̄ fr̄ez q̄ fratre p̄t testari. nisi habe- ant oīa bona in cōi. qz tñc intelligeret suam cām agere. ff. de testi. l. j. S; i rep̄ria nullus idone⁹ testis. iij. q. iij. s. itē null⁹. S; v̄rū so- cius cū socio pōt ferre testimoniū. distigue. an sentit lucrū an damnū. si testis sentit dā- nū. pōt. ff. qñ. appel. fit. l. eadē. Itē generalr̄ i oī cā minor. xij. ānis nō pōt esse testis. iij. q. iij. s. nota. extra co. c. j. Q factus pubes pōt ferre testimoniū de his q̄ vidit ipubes. xxxvij. dis. ca. relatū. Seru⁹ aut̄ factus lib̄ pōt fer- re testimoniū de his q̄ vidit in seruitute. ff. d. h. sig. l. notionem. Itē phibent̄ oēs crimiosi extra de testi. sup. eo. hoc bz locū p̄terq̄ i cri- minib⁹ excep. extra d. simo. licz hely. vt. s. pa- tuit. Itē fm canones m̄lier i cā criminali ad testimoniū nō admittit̄. sed fm leges n̄ phi- bet. xxx. q. v. mulierē. extra de h. sig. for⁹. Itē in testamētis m̄lier nō pōt esse testis. insti. de testa. s. testes. S; in alijs caus̄ n̄ phibet. ex- tra de testi. qm̄ aliq̄. Itē testimoniū vni⁹ nō valet. extra e. ti. licet. z. iij. q. iij. itē in crimia- li. Hora tñ casus in q̄bus vnico testi credit̄. Prim⁹ est cū dubitat̄ an ecclesia sit p̄secrata de p̄secra. dis. iij. pun⁹. z generalr̄ vbi nul- li nocet̄ ibi credit̄ vnico testi. Itē monach⁹ testis esse nō p̄t. extra ne cle. vel mo. p. totū. qz monach⁹ funestā vocē bz. L. de his q̄ accu- n̄ pos. l. i. q̄s. vbi d̄z funestā vocē indicari po- ti⁹ oportet q̄ audiri Et itellige nisi p̄ sua ec- clesia. extra e. ti. insup. z extra de iure iur. nisi. Itē soc⁹ criminis nō admittit̄ ad testimoniū. extra co. ti. veniēs. nisi i crimib⁹ excep̄tis. Itē seru⁹ nō admittit̄. extra d. h. sig. for⁹. iij. q. v. null⁹ fu⁹. Itē lib̄ q̄ patronū nō pōt testari. iij. q. iij. s. itez le. iulia. z si fecerit redigit̄ ad seruitutē. extra de p̄uis nō ordi. de famul̄ tñ p̄ alios z ecōtra alios p̄t testari. L. de post. l. nec ceteroz. z si q̄ patronū accusator v̄l testis fuerit añ licz exordit̄ capite puniēd⁹ est. xij. q. ij. q̄ manumittit̄ nisi i crimib⁹ excep̄tis. et in crimine fraudati cēsus. xij. q. ij. Itē testimo- niū p̄ducti z locati testis nō valet vbi sez ali- qd̄ accepit p̄ testimonio ferēdo vel nō seren- do. vel vbi aliqd̄ sibi p̄missum fuerit et ob h̄ testimoniū obtulerit. extra d. tes. ca. j. z. c. sic. z extra de pba. licz. iij. q. iij. s. itē in criminali Itē si testis obscure v̄l p̄fule loquit̄ nō valz nisi itez deponat. extra e. ti. cū clamore. Itē testis nō valet nisi ad ci⁹ receptionē v̄l depōsi- tionē ps aduersa fuerit euocata. extra. co. ti.

Contra interrogatoria

c.ij. Jte infideles contra fideles non possunt ferre testimonium. e. ti. licet vniuersis. c. iudei. Jte testis non valet nisi de visu et auditu opponat. e. ti. p. terea. z. c. cum cam. Jte testes de alijs causis et negocijs testimonium dicere non debent nisi de his que sub eorum presentia facta esse noscuntur. iij. q. ix. testes. Jte testis non valet nisi reddat cam dicti. e. ti. cum cam. extra de sen. z. re in. sicut. intellige si de sua sententia interrogetur. Jte gener pro socio et contra testes esse non possunt. iij. q. iij. s. ite. Jte nota sunt testes pro obijci quod non valeat eorum testimonium nisi habeant. l. aureos in bonis. nam aliter propter paupertatem suspectus est. ij. q. j. in primis circa medium. z. iij. q. iij. s. ite in criminali. Et intellige de non voluntaria paupertate. Item testis non valet ubi receptus fuerit in quarta productione nisi actor iuret quod nec ipse nec advocatus eius testari docuerunt nec testimonia aliorum perscrutari nec propter dolum aut aliquam malitiam quartam productionem petiunt. extra e. ti. c. vltra tertiam. z. c. in causis. Jte potius est credendum honestioribus vel dignioribus quam alijs. extra e. ti. nostra. iij. q. iij. s. item. Jte potius credendum est masculo quam femine. extra de p. sig. for. iij. q. iij. s. ite. Item magis creditur diuiti quam pauperi. ibidem. Jte nota multitudo testimonium non est attendenda vel attendenda in depositionibus testimonium sed qualitas. extra e. ti. in nostra. z. c. licet. iij. q. iij. s. ite. Et vide. iij. q. iij. c. j. vsq. ad finem. Nota quod exceptionem coram iudice posuisti debes prestari et dicere has alternatim propono et eos sic admitte si peto. prestor etiam quod non obligor scilicet ad comparandum omnes et singulas exceptiones quas proponi sed solum ad eas que in iure sufficiunt ad verificationem. Jte nota quis regulariter sit verus quod in omni causa testes probate vite et persuasionis honeste sufficiunt. extra e. ti. licet vniuersis. z. c. in negotio. Excipiunt tamen casus in quibus plures testes exiguntur. Primus ubi quis accusatur enormiter. ij. q. iij. p. sul. ubi dicitur. Presul non datur nisi cum lxiiij. testibus. Presbiter aut cardinalis nisi cum lxxiiij. testibus. Diaconus pro cardinalis nisi cum xxvij. Subdiaconus accollitus exorcista. lector. hostiarius. nisi cum septem testibus addentur. Jte in testamento septem testes sunt necessarii secundum leges. l. de testa. l. hac consultissima. Sed secundum canones sufficiunt duo vel tres in testamento coram presbitero suo ad hunc ordinatum. extra e. ti. c. cum esses. z. c. relatum. z. i testamento nisi fuerint specialiter rogati. non valet. ff. de testat. l. heredes. s. in testamento. Jte in codicillis

quis sunt testes necessarii secundum leges. l. de codicillis. l. vlti. Jte numerus testimonium requiritur in donatione facta cum mortis. l. de dona. cau. mor. l. vlti. Jde numerus requiritur ad probandum solutionem debiti in scriptis contentam. l. de testi. l. testimonium. Jde numerus requiritur quando aliquis dat suo suo libertatem per litteras suas. extra de fide instrum. cum Joh. in glo. p. si quis. In depositione etiam alicuius rei requiruntur testes. extra de fide instrum. c. si quis. Et hoc intellige quando depositum excedit auri libram. l. si ag. emphi. pe. l. vlti. Nota versus in quibus continentur exceptiones contra testes.

Conditio secus etas discretio forma
Et fortuna fides in testibus illa requiritur.
Et sanguinei pariterque domestica turba.
Et clericus laicum a se fugat et vicenera.

Res persona gradus loci his sunt persona temporis
Contra interrogatoria.

Doniam aliquam

quod testes minus vera opponunt et ex parte Danielis prope indices interrogationibus falsitate deprehendunt. Jte postquam dictum est testes sub iuramento nunc querat aduocatus rei formare debet interrogatoria contra testes. Scribitur sic. Dñe iudex gratias a testibus petis aduersus et ab unoquoque singulariter super quolibet articulo dicti sui causa. de loco. de finibus loci. de tempore. de auditu. de visu. de scia. de fama. de omnibus circumstantijs que pertinent et debent animi vestri ad sententiam inclinare. et que iura dicunt et que decernunt esse vereda a testibus. Et de scedatis sic ad spem. Si testis dicit quod Elizabeth contraxit matrimonium cum Jo. gratias super illo articulo quod sciat de visu et auditu. Et si dixerit de visu que ratis que loco viderit. vix in domo vel extra domum. Si dixerit in domo petri. gratias in qua ptedom. Item gratias si domus illa sit lignea vel lapidea. Jte queratis que fuerit presentis et vtrum etiam alij que per eum noient. Jte gratias vtrum dicti contrahentes stabant vel sedebant. Jte quibus vestibus erant tunc induti. Jte queratis per que verba protracterunt. et vtrum vir vel mulier protractum prius postulauerat. Jte gratias an a quo contrahedi vel ludo dixerit illud. Jte gratias si aliquis meum interuenerit vel aliquid coactio prebendi vel sponte protracterint. Jte gratias quantum tempus sit elapsum que hoc factum fuerit et que anno et que parte anni. que mense. que die que septimana. que hora diei. an aura fuit serena vel nebulosa. Jte gratias que tunc erat episcopus iudex vel rector loci illius. Item gratias an fuit ro-

Contra interrogatoria

rogat^r venire ad videndū h̄ qd̄ fiebat. vel si sp̄te venisset. Itē vtrum ipse sciebat v̄l scit aliqd̄ impedimentū. Itē q̄ratis si p̄missum fuit ei aliqd̄ v̄l datū sit v̄l sic d̄ponat. z si sperat dānū v̄l lucrū de cā illa. Itē q̄ratis v̄trū sit inimic^{us} ill^{ius} q̄ quē inducit v̄l special^{iter} amicus inducētis. Si autē dixerit q̄ extra domuz fuerit tractū m̄fimonū q̄ratis an in vinea v̄l in via. Si in via q̄ratis in qua z q̄ratis de circumstantiis ill^{ius} vie. Si dixerit in cāpo q̄ ratū cui^{us} erat ille cāp^{us}. z sic de alijs. Si dixerit q̄ audiuit q̄ratis a q̄ v̄l a q̄b^{us}. et faciatis specificare noīa cor^{um}. Si tūc testes varij fuerint z vacillauerint i testimonio nō v̄z. iij. q. ix. pura. iij. q. iij. §. itē in criminali. Itē iudex h̄z interrogare an amore. timore. odio. cōmodo v̄l p̄missio. aut quō z qualiter. extra d̄ testi. q̄tēs. iij. q. iij. §. itē. Itē si testis in eadē cā sit iudex v̄l aduocat^{us} nō valet. extra d̄ testi. dilect^{us}. z. ca. romana. li. vj. Itē q̄ fuerit p̄curator v̄l executor. p̄ Johē B. postea in eadē cā p̄ Johē B. nō p̄t eē testis. ibidē romana lib. vj. Sed credo q̄ p̄ b. p̄t testificari. q̄ h̄ nō inuenio p̄hibitū. Itē si cāz habeat p̄tra quē p̄ducit qua videt suspect^{us} p̄t repelli. extra de pur. ca. cū i iuētute. extra d̄ iudi. cāz que. Itē si q̄s in cā criminali semel tulerit testimonū p̄tra aliquē z postea iterū venit in aliqua alia cā p̄tra eundē testificari nō p̄t. q̄ p̄sumit esse iūmic^{us}. extra d̄ accu. memini/ m^{us}. Itē si testis voluerit corrigere dictū suum nō potest. nisi in p̄tineti añq̄s a p̄ntia iudic^{is} recedat. extra de testi. p̄terea cū. Itēz testis titubās p̄ ignoratē ē habed^{us}. idō repell/ lit. extra de penis. sup̄ bis. Itē nisi testes de tpe z loco z p̄sonis p̄ueniāt. n̄ valēt. extra de testi. cū cāz. iij. q. ix. nihilomi^{us}. Itē testes cōtrarij nō valēt. extra de testi. in nostra. Itēz si crimē obijcit testi. qd̄ tāgit cām de q̄ agit repellit z puniit. extra de excep. c. ni. j. Itēz si testes nō fuerūt recepti sigillatiz nō valet. extra de elec. q̄ p̄ter. de accu. inq̄s̄itōis. Nota accusat^{us} p̄dente accusatiōe nō p̄t ferre testimonū. iij. q. vj. testes. extra de excep. deni q̄. Itē nota laic^{us} in cā criminali dū agit criminaliter nō p̄t esse testis p̄tra clericū. extra de testi. de cetero. nisi i crimib^{us} exceptis. extra de simo. tāta. Itē si testis tm̄ loquit^{ur} de audito alieno. v̄l si dixerit. ego audiuit ab illo qui dixit se audiuisse ab alio. nō valet nisi in casis inq̄s̄itōis. sed h̄ videt^{ur} de testi. p̄terea. solutio. ill^{ud} est speciale. q̄ loquit^{ur} de p̄sumptiōe

violenta ex infamia. Nota q̄ casus in q̄bus testimonū valeat de auditu alicui^{us}. Primus i m̄fimoio z p̄sanguinitate. xxxv. q. vj. d̄ parēta sedēs in solutiōe debiti. iij. q. ix. §. testes. Secūd^{us} in p̄secratōne ecclesie. de p̄se. dist. j. de eccliaz p̄secratōib^{us}. Itē si testis recept^{us} fuerit añ li. p̄testa. nō valet. nisi in exceptis casib^{us} Nota casus in q̄bus testes lit. nō p̄test. recipiūt. Prim^{us} q̄n̄ timet^{ur} d̄ morte testis. Secūd^{us} q̄n̄ timet^{ur} d̄ absentia diuturna. q̄ forte voluit p̄grinare. Tert^{us} si cognoscat de electiōe alicui^{us} cōfirmada.

Quart^{us} si agit de matrimonio. z q̄ conueniend^{us} est maliciose se absentat. q̄ tunc p̄t max est. Qui^{us} si ageret in modū inq̄s̄itōnis de crimē alicuius. Hos casus q̄nq̄ habes. v̄l lit. nō cōtest. q̄n̄ freq̄nt. Sext^{us}. cū recipiunt testes ad memoriā p̄teriorū conseruādā. extra de testi. significauit Sept^{us} m^{us} est corā iudice appellatiōis. q̄ ibi p̄t testes induci lit. nō cōtest. extra de pecu. i n̄ra.

Octau^{us} p̄ actorē seu cōtumaciā absent^{is} re^{us} testes adducere p̄t. lit. nō cōtest. extra d̄ do. z p̄tu. cāz. xij. q. iij. placuit. §. p̄ Non^{us} cū actor nō p̄t agere p̄ter iuramentū interpositū p̄cedēs. extra de iureiurā. ad nostras

Decim^{us} v̄bicūq̄ iudicis officium expetit extra de spon. p̄terea. Undecim^{us} cū sp̄nialis causa tractat^{ur} p̄ mortē alicui^{us}. scz cū q̄s i morte reliq̄t bona sua ecclesie post mortē li. nō cōtest. p̄nt recipi testes z testant tūc etiaz excoīcati. xxiij. q. ij. sane. Duodecim^{us} v̄bicūq̄ offendit publicū cōmodū. ij. q. iij. q̄ Decim^{us} tert^{us} si agit d̄ statu z libertate ecclesie. extra de testi. cū olim. Si dixerit d̄ fama. q̄ratis q̄ sit fama et a q̄b^{us} illa fama ortum habuit. z v̄trū illi erāt maliuoli vel honesti. Si r̄ q̄ratis v̄tz illi a q̄b^{us} audiuit ea erāt bone fame v̄l male. z v̄truz erāt graues p̄sone v̄l leues. Itē q̄ratis quorētis audiuit h̄. v̄tz semel v̄l pluries. Sed q̄ plura sūt talia ne gocia q̄s sunt vocabula. ff. de p̄scrip. §. le. natura. ideo m̄tra talia deficiūt.

Contra instrumētū.

Monias eādē

q̄ vim d̄positōes testis z instrumētū obrinēt. Idcirco postq̄s h̄ testes egim^{us}. nūc h̄ instra videam^{us}. Instrumētū est. scriptura facta ad assertionē alicuius rei. Dicat autē instrū q̄i instruēs mētē. Instrumētūz due sunt spēs. Aliud est em̄ instrumētū

Contra privilegium

Privatum quod est sigillatum sigillo private persone tale in iudicio non valet nisi habeat inscriptionem triu testium adhuc viventium. extra de fide instru. c. ij. Instrum publicum dicitur quod habet publicam auctoritatem. Episcopi sunt species. Primum dicitur publicum quod per manum publicam. scilicet tabellionem in forma publica est redactum. extra de fi. i. scriptura. Secundo dicitur publicum quod sigillo autentico est sigillatum. ibidem. Tertio est illustrium personarum auctoritate authenticatum. extra de offi. vii. vel iuti. cum dilecta. Quarto quod in iudicio scribitur. extra de fi. instru. scriptura. et tamen de illo. Primum ergo vide corpus scripture et considera utrum ibi sit rasura vel innovatio poris figure. maxime in loco suspecto. quoniam sic repelli potest. extra de cri. fal. c. licet. Item si caret sigillo autentice persone aut subscriptione non caret vicio. extra de fide instru. c. ij. Item nisi sint duo testes scripti propter tabellionem non valet. ibidem. Item si ibi sit persona tabellionis suspecta non valet. extra de fide instru. cum Jo. Item vide diligenter quis contraxerit. quis stipulatus fuerit et cui. Item si agit vel convenit qualiter in his procedere debeas. vide eo. ti. §. si quis alteri stipulari potest. Si ostenderit exemplum vel rescriptum non est fides adhibenda. extra de fide instru. c. i. ubi dicitur si scriptura autentica non videtur ad exemplaria nihil facere possumus? Item opponitur iuris quod non valet nisi ponatur in eo causa debendi. scilicet ex mutuo deposito vel alia de causa. extra de fi. instru. si cautio. Et hec sufficiunt de instrumentis

Contra privilegium.

In iudicio pro

ducitur scriptura que dicitur privilegium. vide de pbo ad pbu de eo sic est dictum de instrumentis. Item vide bullam an sit papalis. quod agnoscitur in punctis in barba petri et pauli. in fi. lo. in stilo. scilicet et in alijs in forma stili. quantitate carte. extra de cri. fal. licet. Item si papa vni loquitur vobis. vel pluri tibi. non valet. extra de cri. fal. qua. §. vii. §. sus. Forma. stili. filium. rafa medrana sigillum. Nec sex falsata dant scripta valere pusillum. Item an privilegium sit donativum vel confirmativum non valet nisi ostendatur principalis processio. quod ubi principale non est. nec accessorium. extra de fi. instru. inf. dilectos. et ibi videtur forma reprehendi privilegii. Si vero principale concessio appareret cum bulla vel cum sigillo non vitupato. considera diligenter utrum procedas poterat concedere vel non. et ipugna ne transferat in re iudicata. extra de sen. et re. iu. inf. monasterium.

Item si privilegium concessum est in ius communi. dicitur quod non est privilegium cum nihil private offert. extra de p. sig. abbate. iij. dist. privilegia. xxv. q. i. §. Item octava die. Item si propter ius communi deest. extra de consue. cum dilectus. Item si datum est in ius communi. videtur an illi contra quem datum est aliquid lesio inferatur. quod si enormis est non tenet. extra de p. sig. quod per nouale. nisi de lege vel canone contra quem datum est fecerit expressam mentionem. Et intelligitur est privilegium imperatoris. quantum ad leges. vel pape. quantum ad canones. Item si suppressione veri aut suggestione falsi fuerit imperatum. non tenet. quod mendax peccator carere debet penitus imperat. extra de rescrip. sedes. in fi. Item si contra ius vel veritatem publicam vel contra prescriptionem. ibidem. Item si est in ius naturale non valet. si conceditur habet ius tollendi illud. Casus. ff. ne quid in loco. pu. fi. l. ij. §. si quis. Si vero dicitur in genere non obstat aliquid lege vel canone. non valet. quod nulla lex etiam scripta vel etiam canon ius naturale tollit. ff. de regu. iu. l. privilegia. Nota magis dicitur inter privilegium datum persone datum loco. si est persone non transferat vitam persone. extra de re. iur. privilegia. l. i. bro. vj. si datum est loco. perpetuum. ut dist. iij. §. si filius. si vero dubium recurrendum est ad personam concedentem. extra de iudi. cum venisset. Si tamen doctor vel conditor haberi non potest stat privilegium. nisi adversarius contrarium per testes ostendat. ar. extra de fi. instru. cum Jo. Et vide si agatur realiter vel personali actione. extra ut li. non cōtest. quoniam frequenter. Item si datum sit ad tempus. utrum tempus sit finitum. xxv. q. ij. §. si. Item vide si aliquid conditio sit annexa que non sit impleta. quod tunc non valet. extra de condi. appo. vix vide si satisfecit quod promissit. quod aliter non valet. de condi. appo. sup. eo. Et nota dicitur in donatione sub conditione. et donationes sub modo. Donatio sub conditione non tenet nisi adveniēte conditione siue ea completa. ut ff. de condi. et demō. l. quod habere. §. vi. Donatio sub modo est do tibi mansurus ut me pascas quod diu vixerō. si donatio statim tenet et non reuocatur quod diu modo suat. extra de condi. app. verum. in glo. vñ nota dicitur am sepe tamen unum ponitur per alio. ibidem Nota. viij. casus in quibus donatio facta ecclesie non valet. nec reuocari potest. Primum si sub modo facta est et conditio deficit. ut iam dictum est. Secundum propter turpe factum appositum. extra de symo. c. de regularibus et c. veniens. Tertium propter datam enormitatem. xij. q. ij. si quis irascitur. Quarto propter sequentem procuracionem. xvij. q. iij. quod cum quibus. Quinto propter recipientium fraudem. xvij. q. vlti. constituit. Sexto propter donantis im-

Contra testamentum

tentiā. extra de testa. filius n̄. Septio ppter
cause defectū. extra d̄renūc. c. ex trāmissa.
Octavo p̄p̄ doni imēsitatē. xij. q. ij. si q̄s de
seruis. Itē nota q̄ncq̄ v̄l sex casus i quibz
donatio facta alteri p̄r de rigore iur̄s reuoca
ri. Prim⁹ si donatari⁹ in donatozē man⁹ i
pias iiecerit. Secūd⁹ si atroces iniurias ei i
fert. Tertio si graue rez suaz ei damnū itū/
lerit. Quar⁹ si ḡue vite piculū ei inferre p̄/
sumpsit. Nos quatuor casus habes extra d̄
dona. c. vlti. Quint⁹ p̄p̄ i gratitudinem. Sex
tus si p̄ditionē sibi appositā nō seruauit. ibi
dē. z. L. d̄ reuocā. dona. l. vl. Itē donatō fa
cta a m̄se si trāscat ad secundas nuptias. ex
tribz casibus p̄t reuocari. Prim⁹. si fili⁹ vite
sue iudiat⁹ est. Secūdus si atroces manus
in eā iniecerit. Tertio si ton⁹ sube molitus ē
iacturā. in auten. de nup. §. m̄. Et intellige
q̄ hec dictio atrox tribz causis p̄siderat. isti.
de iniur. §. atrox. vñ p̄sus. His tribz ex cau
sis iniuria d̄r atrox. Facti p̄sone v̄l loci de ra
tione. Itē vide si p̄uilegiū est p̄cessū ob cāz.
vtrū cā subsit vel nō. z vtrū fuit causa ipulsi
ua. xij. q. ij. q̄ sunt. Itē vide si renunciauerit
facto v̄l p̄bo. dic tūc q̄ nō valz. extra d̄ p̄uil.
Itē si abusus fuerit p̄uilegio nō valet. extra
de p̄uil. vt p̄uilegia. z de re. iur. p̄uilegiū. li.
vj. Itē p̄sidera diligēter an p̄p̄ delictū fece
rit se indignū. extra de p̄ui. tuaz. Itē si fece
rit d̄ p̄uilegiū ibidē. Itē vide si sit generale l̄
speciale v̄l vnū generale z aliud sp̄ale. qz ge
neri p̄ sp̄em derogat. extra d̄ re. iur. generi p̄
sp̄em. lib. vj. Itē si p̄uilegiū sit alicui d̄ano/
sum nō valet. extra de deci. suggestū. Nota
p̄sus de casibz q̄bus p̄dit p̄uilegium
Si facis p̄tra. si negligo p̄pter abusum
Delictū damnū pariterqz p̄cessa potestas.
Itē p̄uilegiū nō valet in q̄ p̄tinet q̄ aliquis
ab oibz sit imunis. idē dic de q̄libet scriptu
ra. L. de decurionibz. l. exēplo. z. l. vacat. et
vt breuiter me expediā vide. c. ex ore. de pri
uilegijs. z de sen. z re. indi. inter monasteriū
z de fide iſtru. int̄ dilectos. z. lxxij. dis. p̄ totū

Contra testamētū.

De faciendum te

stamēta. Sciendū q̄ testamētū
ē volūtas solēnis q̄ p̄testat q̄s de
rebo suis p̄ mortē suam zē. xij. q. ij. placuit.
An testamētū valeat p̄p̄ p̄sidera q̄s fecē te
stamētū. Et an fm̄ reḡlas iuris testat⁹ sit de
nūero testiū. z q̄ rogati debēt esse. dicit sup̄ i

titu. de testibz. Testamētū nisi sit vltimū nō
valet. extra de celebra. miss. cū marthe. Itē
vide vtz illa vltima volūtas sit p̄ aliā poste
riorē immutata. z dic q̄ n̄ valet. vt. xij. q. vl.
Itē testamētū nō v̄z nisi heres fuerit iſtitu
tus. ff. de his q̄ intesta. l. vl. Itē si testator fu
erit furiosus testamētū nō valet. L. q̄ testa.
fa. nō p̄nt. l. furiosum. Itē mascul⁹ q̄ q̄tuor
decim ānos nō p̄pleuit z seia duodecim nō
p̄nt testamētū facere. ff. d̄ testa. l. q̄ etate. Itē
nec mul⁹ nec surd⁹ p̄t testari. L. q̄ test. fa. n̄
p̄nt. l. discretis. Et itelligē d̄ surdo a namra
qz si a morbo z sciat scribere. bñ p̄t ibidēz.
Itē filius familias n̄ p̄t etiā de volūtate p̄ris
nisi de castrēsi peculio. L. d̄ inoffi. testa. l. pe
nul. Itē ifamis ob crimē famosum. l. is cui
ff. de testa. extra de heredi. excoicam⁹. Itē ca
p̄ ap̄d hostes si faciat testamētū non valet
Insti. q̄bō nō p̄missum facere testamētū. §.
vl. vbi pene oēs p̄dicti casus sunt in glo. fi.
Itē si pater petit filiū in testamēto nō valet.
ff. d̄ iniusto rescrip. z irrit. testamē. l. n̄ z li.

Itē si exhereditauit sine cā exp̄ssa z vera
ac iure p̄cessa. nō valet. L. de postu. l. nō li
cet. Casus autē in q̄bō fili⁹ p̄t exheredita
ri habes de iureiurā. z in antētica. vt cū. de
appel. cōg. §. causas. col. viij. Itē si testamētū
fuerit rasum seu viciatū i loco suspecto non
v̄z. extra de cri. fal. licz. de fide iſtru. int̄ di
lectos Nota ml̄ier nō p̄t esse testis i testamē
to. ff. de testa. l. q̄ testamētū. vbi d̄r mulier in
testamēto testimonij dicere nō p̄t. Itē ne
mo existēs in p̄tate testatoris p̄t esse testis. ff.
e. ti. q̄ testa. l. j. Item q̄ oēs testes sint liberi z
puberes. als nō valet. insti. eo. ti. §. sed cum
aliq̄s. z. §. testes. z supra. c. p̄tra testes. Item
nisi testes in fine testamēti se subscripserint.
nō valet. ff. eodē ti. l. heredes. z illa oia q̄ d̄cā
sunt debēt i testamēto solenni esse. Et fm̄ le
ges q̄n p̄ testat⁹ int̄ libos z nepotes tē nō est
necesse q̄rāta solēnitas adhibeat. L. eo. ti. l.
hac p̄sultissima. Sed sufficit tūc q̄ adhibe
ant̄ duo testes. Silr miles p̄t suū testamē
tū facere corā duobz testibz. ff. de testa. mi. l.
diu⁹. Nota null⁹ p̄t facere testamētū q̄ secu
lo renūciant z aliquā religionē intrauit. et
si testamētū fecerit nō valet. xij. q. vl. qz igze
dientibz. Nota si q̄s dixerit p̄mitto tibi vlti
mā volūtatē siue dispositōem ego Jo. z be
redē quē tu volueris. Si postea testamētū fa
ctū fuerit n̄ v̄z fm̄ leges. Sec⁹ ē d̄ benignita
te cano. iij. q. ij. vbi d̄r q̄ extremā volūtatē in

Contra positiones

alterius dispositione admittit non videtur deesse
dere intestat. Item si aliquid in testamento ti
bi fuerit legatum. caue ne testamentum ipugnes
quod legato probaveris. *L. de codicill. l. i. vl. qz ne
mo d3 h're subsidium ab eo quod ipugnat. extra
de test. cu ali. Et hec de testamento sufficiunt.*

Contra positiones.

Positiones sunt in

Puente ut releuentur partes ab onere pro
bationis per testes. facilius enim fi
unt confessiones quam productiones testium. cum testes
idonei vix inueniantur et cum labore et expensis pro
ducuntur. *iiij. q. iij. §. ite in criminali.* Nota sex
modis actor ab actu iudiciali remouetur per
positiones minus legitimas. **Primo modus.** si po
sitionis fuerit negatiua probari non potest. Sed qui
ponit necesse habet probare quod posuit. *ff. de proba.
l. ij.* Nota quod negatiua est triplex. facti. iuris. et
qualitatis. Negatiua facti est duplex. pura et sim
plex. que non habet determinationem loci vel temporis
aliquid rei. et hoc probari non potest directe vel indire
cte. ut si quis dicat se nunquam citatum fuisse. extra
de elec. bone. j. Si autem adiecta tempora vel locus
vel aliquid sit. tunc potest probari indirecte. extra de
testi. ex tenore. et c. series. Item negatiua facti
probatur cum habeat affirmatiua implicitam. ut si
dicat coactus renunciaui. hoc debet probari. extra
de renuncia. sup. hoc. Negatiua iuris bene probatur
ut si negas emancipationem recte factam hoc de
bet probare. *ff. de proba. l. ab ea pte. §. idem rideo.*
si quis negat aliquid iuste factum debet illud probare.
Negatiua qualitatis. ut si diceret. ille non
est idoneus vel legitimus. vel non est solutio si
del. hoc debet probare quod hoc dicit. quod libet pro
sumi bonum et idoneum nisi probetur contrarium. extra
de presum. dudum. et de scri. in ordi. fac. c. vni
co. Item omnis negatiua que includit se affirma
tionem appellatur negatiua pignas. et talis negatiua
probatur propter inclusionem affirmationis. extra
de proba. qm. de testi. ex tenore. **Secundus modus**
est si positio non facit ad causam vel non est facta
supra re de qua agit in libello non videtur probari gratia
Si agit de rei venditione et actor petitionem
facit supra mutuo deposito. talis positio non videtur
Tertius modus est. si positio non releuat ponentem
vel non potest peteri. talis positio non debet ad
mitti. extra de excep. dilecti filij. Nota differ
rentiam inter secundum et tertium modum. In secun
do licet positio supra re de qua agit non sit probata. tamen monstrat intentionem ponentis. In tertio
autem nihil facit ad negocium de quo agit. Quar

ter modus si est positio pendens ab alia positioe
que negata est. talis positio non valet. *ibi gra.*
Actor dicit. Pono quod A. tradidit mihi sum
dam. reus negat hoc. Actor postea producit aliam
positionem dicens. pono quod A. tradidit mihi sum
dam tale. hec positio non est admittenda propter duo
Primo. quod non releuat ponentem. quod nuda tra
ditio non transfert dominium. *ff. de acq. re. do. l.
traditio.* Secundo. quod pendet ab alia que fuit
negata. Tunc si reus ad istam que ad negatam de
pendet responderet possit de facili prius incurre
re. Sed iudex debet caute precauere ne det vi
am prius. extra de iureiur. si ho. **Quintus**
modus si positio est implicata que fit quando aduocat
duas positiones format sub vna interrogatioe
sic quod altera pars est vera et altera falsa. et is qui
interrogatur credit posse simpliciter respondere. *Exemplum*
Pono te comedisse in ecclesia. comedisti et ec
clesiam non intrasti. non potes respondere quod sic. quia
hodie ecclesiam non intrasti. nec potes dicere
quod non. quia aliter non comedisses. Est et regula. si
cut reus certum habet dare responsum. ita ac
tor certam debet facere positionem. Si hoc posi
tio obscura vel cauillosa fuerit. reus respondere non
tenetur. in specu. ti. de posi. §. scriptio. §. tertio quod
et §. xiiij. quod supra re incerta non potest ferri sententia
ij. q. iij. graue. nec licet aliquem fratrem suum re
conuenire circumscriptione verborum. *xxij. q. iij.*
vniuersusque dicat ergo. vel positionem facias
declarari vel te non admitto. et si sint positiones
due vel vna implicata de illa vna parte diuisis
ponat. ut pono te hodie comedisse. ad illam
respondeat reus. credo vel non credo. postea pro
dat ad aliam et dicat. pono te hodie intrasse ec
clesiam. ad illam positionem potest responderi. non intrasti
Item alio exemplum. Pono quod possides eccle
siam sancti Petri pertinentem ad monasterium san
cti Petri. ibi implicatur duo. vnum quod reus posside
at ecclesiam sancti Petri. et quod ecclesia beati Petri
pertinet ad monasterium sancti Petri. ideo de
bet fieri due positiones. *Sextus gradus* est si sit
positio supra articulo procedente de eadem re. quod non
est ponendum. Nam tunc fortasse negauit quod mo
strat. tanquam nauta nauigans in ventum non est au
diendum. in autem. de his que in gre. ad appel. §. j. col.
ij. Nota in causa civili debet respondere reus positionibus
propter credulitatem. quod in talibus probatur iuramentum
calunie quod est propter credulitatem. Sed in causa spiritu
alibus debet respondere ex certa scientia. quod in talibus probatur
iuramentum de veritate dicenda. extra de iu
ra. calum. statuimus. li. vj. Nota confessio supra rationem
naturali debet punire. unde si aliquem dico filium

Contra Sententiam

meū et etas nō patit nō valet p̄fessio. ff. de in
terroga. actō. l. p̄fessioibz. §. 2. si. Itē si formi
dine tormētoz fateat aliq̄s s̄ me. tal' p̄fessio
mibi nō p̄iudicat. nisi postea tormēto libera
tus in eadē p̄fessioe p̄sistat. ff. d̄ q̄ntio. l. j. §. si
q̄s. Itē querit̄ vsq̄ in cā positōes fieri pos
sent et debent. r̄iūdeo q̄usq̄ renūciatū fuerit
testibz. p̄bationibz et instrumentis. Et bec d̄
positiōibz sufficiant.

Contra Sententiam.

Sententia est diffi

nitio iudicialis q̄ p̄trouersijs sine
imponit p̄nūciatiōe iudicis p̄dem
natōez v̄l absolutōez p̄tincens. vt si dicat iu
dex visis et auditis p̄fessioibz et allegatiōibz v̄tri
usq̄ p̄t. nec nō attestatiōibz ab actore et reo p̄
ductis diligēter inuestigat̄ et intellect̄ cōsi
lio habito iurispitōz. talē p̄dēno et absolutio
zē. vt patz. l. q. j. i. p̄mis. et extra d̄ seq̄s. posses.
c. j. i. spe. ti. de sen. §. vt aut. §. nos itaq̄. Qm̄
aut̄ snie diuerse a iudicibz p̄ferunt. q̄rū aliq̄
ip̄so iure sunt nulle. alie p̄ restitutiōem i inte
grū. alie p̄ appellatiōem infpositā. alie p̄ sup
plicatiōem retractant. Itē s̄ snias aliqd̄ v̄
deam. Et p̄mo s̄ illas q̄ sunt ip̄so iure nul
le. a q̄bz nō valz appellari. extra d̄ vi. et hone.
cle. cū ab oi. Itē snia lata die d̄nica vel alio
tpe feriato nō valet. etiā p̄tibo p̄sententiōibz. ex
tra de fer. c. v. ff. de feri. l. si feriat̄. Itē si tē
pore mesiū v̄l vindemiāz p̄pellat quis liti
gare exceptiōe p̄us posita si snia lata fuerit
ibidē. Itē snia lata s̄ absentē nō p̄tūmacē n̄
valet. iij. q. ix. caueat. Pro illo nota q̄nq̄ ge
nera absentiaz. Prima est absentia p̄babil
necessaria. vt inimicitia. Secunda est p̄ba
bilis tm̄. vt in studio. Tertia necessaria tm̄.
vt in relegato. Quarta est voluntaria. vt in
mercatoze. Quinta est p̄tūmaciā Dec q̄n
q̄ habes. ff. de in inte. resti. l. vl. In p̄ma re/
stitunt̄ ad totā cām. L. de pen. l. q̄a absen
te. In secūda si nō fuerit defensus appellās
audif. L. quō et q̄n iudex. l. ab eo. In tertia
p̄gnita cā subuenit̄ In q̄rta nō restituit̄ sed
ledif p̄ sniam. de re iudi. l. de vnoq̄z. Itē q̄n
to nō audif appellans nisi veniat iudice ad/
huc sedēte p̄ tribunali. ff. d̄ i ite. resti. l. penl.
Alios casus absentiez cōtūmacie habes. ex
tra vt lit. nō p̄testa. q̄m̄ frēq̄nt. Itē nulla est
snia si duo v̄l p̄les sint iudices et vnus sine
alio p̄cedit nisi in delegatiōe p̄tineat q̄ alter
sine altero p̄cedat sine mādato cōiudicis ab

sent. extra de offi. iudi. dele. p̄udentiā. Itē
si duo iudices diuerfas p̄ferunt snias tenet
p̄ reo. nō p̄ actore. nisi i cā favorabili vt m̄i
monio v̄l testamēto. hoc est vez si ex ordina
ria iurisdicōe p̄cedit. Si s̄o ex delegata. ex
v̄troq̄ snia p̄det in arbitrio delegat̄. et si ex
p̄promisso neutra d̄z h̄re vigorē. extra d̄ sen
tē. et re iudi. duobz Itē nulla est snia si certū
terminū supior assignauerit ifra quē d̄z sen
tentiare. et iudex post datū terminū sentētia
uerit nisi terminū de p̄sensu p̄tū proget. ex
tra de off. dele. de causis. Itē nulla est snia
nisi ps̄ q̄nā lata est tribz edictis v̄l vno pen
ptioz fuerit euocata. xxij. q. iij. de illicita.
et c. de excōdicatiōis. et si nō inuenit̄ citad̄ ni/
hilominus ad suā domū d̄z citatio dari. et
sui amici req̄rēdi sunt an sit aliq̄s q̄ velit eū
defendere. aliter snia nō valet. extra de do. et
p̄tu. causamq̄. et ibi in glo. et c. si. Itē nul
la est snia in q̄ mortuū p̄denat. ff. de ten. q̄ si/
ne appel. rescin. pos. l. penul. intellige nisi in
casibz exceptis. vt in crimie heres. xxij. q. ij.
sane. Itē nulla est snia que p̄tinet p̄ceptū i
possibile. q̄ nemo ad ip̄osibile obligat. i re/
gula. nemo. extra de re. iur. li. vj. Itē snia la
ta ab excōdicato nō valet. extra de senen. et re
iu. ad p̄bandū. Itē snia nulla est q̄n libellat̄
nō est oblat̄. extra de libel. ob. c. j. q. ij. in/
tellige nisi sint breuissime lites et maxie v̄l
um p̄sonaz. Itē nulla est q̄ cū fallo p̄cura
toze est lata. extra d̄ do. et p̄tu. in n̄ra. Tēce
tū snia q̄usq̄ falsitas fuerit detecta. vt ibidē
et extra de resc̄p. ex p̄te. Itē snia lata s̄ furio/
sum nō valet. ff. de re iudi. l. furioso. Itē
snia nulla est nisi lata fuerit sup̄ certa q̄nti
tate. intellige q̄n agit̄ sub certa spē. insti. de
ac. §. curare. Itē nulla ē q̄n iudex ad certaz
rē dat̄ de alio p̄nūciat. extra de offi. iudi. d̄
le. ex literis. Itē nulla est si p̄ surreptiōez lata
est. xxv. q. ix. veniā. extra de resc̄p. ad audi
entiā. ij. in glo. §. in irritū. Itē nulla est cō
tra fiscū absente ei' aduocato. ff. de iure fisci
l. si fise. secus si s̄ p̄natū lata. Itē nulla
sentētia est p̄tra manifeste absentē cui' aduo
cato v̄l p̄curatori v̄l ei' aduersario dat̄ pe/
cunia vt se vinci pariat̄. L. de aduo. diuer.
iud. l. j. Itē nulla est snia iudicis delegati q̄
nō est. xvij. an. extra de offi. dele. cum vicefi
mū. intellige nisi p̄nceps ex certa scia cāz mi
nori p̄mittat. Item si ordinari' xxv. annuz
nō attingat ibidē. Qm̄ snia est aliq̄ q̄nq̄ retra
ctat̄ p̄ appellatiōez zē. Qm̄ dices est assignata

Contra sententiam

ad sententiandū si iudex alio die sententiaue
rit p̄tibz ignorantibz. v̄l etiam vna pte. p ap
pellationē retractat. ff. de ri. nup. l. palā. Itē
si loc⁹ est assignat⁹ et iudex alio loco sententi
auerit. L. de sen. et inflo. om. iu. l. si p errozes
Itē snia lata de nocte p̄t retractari. extra de
offi. iudi. dele. c. soluit. Itē snia de p̄ditione
de futuro ferri nō debet. lata nō t̄z. sed p ap
pellationē q̄nq̄ retractat. extra d̄ ap. p̄terea
requisit. et extra de sen. excō. a nobis. ij. q. vi.
biduū. Itē snia illa retractat si iuramentuz
calūnie exactū in cā fuerit et nō p̄stitū. L. de
iur. calū. l. ij. Itē snia lata p̄ v̄l p̄tra filiūsa.
existētē in iudicio sine cōsensu p̄ris p̄t retra
ctari p̄ appellationē. ff. de iudi. l. licz. et l. si de
bitor. Itē snia nulla est ipso iure si iudex eā
nō sedēdo tulerit. ij. q. iij. §. spaciū. Itē nisi
snia lata fuerit in scriptis nulla erit. ij. q. j. in
p̄mis. extra de p̄bati. qm̄ d̄ falsam. Itē fal
lit in casibz. Prim⁹ est i v̄libz p̄sonis. Se
cundus est in leuibz criminibz. ff. de accu. l.
leuia. Tert⁹ in cā m̄rimoniali. extra de res.
Albertus et alij q̄dā d̄cūt q̄ sententia p̄t fer
ri sine scriptis in oī cā de cōsensu p̄tū. sed h̄ re
linq̄ disputatōi. Itē si ep̄s iter subditos su
os cōgnoscat nō esse necesse sniam ferri i scri
ptis. ij. q. j. si d̄c̄q̄. nisi cā sit criminalis. ibidē
Itē snia nulla est licz scripta sit a iudice nō
t̄n recitata. L. de sen. excō. ex p̄culis. recita
ta. l. j. imo nulla ē cā iudex nō p̄ se sed p̄ ali
um recitauerit. ibidē. l. vl. et extra d̄ s̄ue. ad
nostrā. Itē nulla est snia lata d̄ minorē. xxv.
annis sine curatoris autoritate. L. de his q̄
le. p̄lo. in iudi. stan. non h̄nt. l. j. q. z. ij. nisi in
caus̄ sp̄ualibz puta m̄rimoniali quā mior p̄
se p̄tractare. extra d̄ resti. spo. ex p̄te. Snia
autē p̄ eis lata t̄z. L. de p̄cura. l. eo nō minus
Itē snia a nō suo iudice lata nō valz. extra d̄
p̄suetu. ad n̄az. et de iudi. si clerici. Itē si fū
sniaz tulerit ipso iure nulla est. ij. q. vij. c. j. et
extra de rescrip. sciscitat⁹. Itē nulla ē snia p̄
mulierē lata. ibidē. et ff. de re. iur. l. ij. aut nisi
p̄suetudie approbata. vt extra d̄ arbi. dilecti
filij. aut a p̄ncipe. ij. q. v. i. oēs. Itē snia ab
heretico iudeo v̄l alio fidei inimico nō valz
d̄ xp̄ianos. extra d̄ here. excōicam⁹. Itē nul
la est snia ex pte iudicis qz iudex est igenuus
v̄l seruus et nō p̄t militare v̄l h̄z cētū aure
os. L. de peda. iudi. l. ij. ff. de arbi. l. nō disti
guem⁹. Itē nulla est sententia si iudex secula
ris super re eccl̄iastica iudicabit. extra d̄ fo.
cōpe. si diligētī. Itē snia lata p̄ aliā diffini

tiuā p̄ appellationē nō suspēsā est ipso iure
nulla. ij. q. vi. §. diffinitiva. Excipiunt q̄dāz
casus ab hac regula q̄s req̄re de sen. et re iu
di. c. inter monasteriū. et extra de resti. i. inte.
cū ex l̄ris. Sūt etiā snie q̄ sine appellatōe re
scindunt. vt in cā m̄rimoniali q̄ nō trāsit in
re iudicatā. extra de sen. et re iudi. latoz. Qu
q̄ est nulla rōue loci inhonesti i q̄ lata est se
tētia. extra de appel. q̄ frōte. Item ratioe or
dinis n̄ seruari. qz iudex debuit p̄dēnare p̄
curatorē et p̄demnauit d̄m. L. de sen. iter
lo. om. iudi. l. j. Nota t̄n in criminibz p̄dēna
tur d̄ns nō p̄curator. L. de iureiurā. l. vlti.
Quq̄ p̄demnat p̄curator nō d̄ns. extra d̄ p̄
ba. licet cā. extra d̄ fide instru. iter dilectos.
Itē nulla est snia si aliq̄s de septē tramibz
iudicij obmittat v̄l puertat. Prim⁹ trames
vt libellus def. extra de libelli. obla. c. j. et ij.
Secūd⁹ est lit̄ p̄test. extra de lit. p̄test. c. vni
co. Tert⁹ vt de calūnia iure et de p̄tate di
cēda in causis sp̄ualibz. extra de electōe. du
dū. Quart⁹ vt de positōes testiū scribant. ex
tra de p̄ba. qm̄ p̄tra falsam. L. de sen. et iter
lo. om. iu. l. platā. Quint⁹ vt publicent. vt i
dcā. l. platā. Sext⁹ vt snia ferat in scriptis. ij.
q. j. in p̄mis. et c. lōgā. Septim⁹ vt snia fera
tur a iudice sedēte p̄ tribūali. L. d̄ sen. ex p̄
culo recitā. l. j. et ij. Itē nulla est snia si p̄tra
ius est plata. ij. q. vi. §. diffinitiva. extra d̄ se.
et re iudi. c. j. Itē nulla ē snia nisi p̄us lis fu
erit p̄testata. extra vt li. nō p̄testa. p̄ totū. Et
sex casibz exceptis de q̄bz valet snia lit. n̄ cō
testa. Prim⁹ si agit de electōe p̄lati p̄firmā
da v̄l cassāda. Secūd⁹ si agit de m̄rimonio
criminali et is q̄ cōuenit maliciose se absentia
uerit et cōtumax fit. Tert⁹ si agit de crimie
p̄ modū iqsitōis. Nos tres casus habes. ex
tra vt lit. nō cōtest. qm̄ frēq̄nt. et de accu. q̄lr
et q̄n. Quartū habes extra de iureiu. ad no
strā. Quintus est actore p̄ cōtumaciā absen
te reo p̄nte et p̄tēte se absolui. extra de do et
cōtu. Sextū habes d̄ sen. excō. a nobis. vbi
d̄z. absolui p̄t p̄ mortē p̄nia n̄ pacta si p̄nie
signa apparuerint in eo viuēte. Itē nulla est
sententia si lit. nō cōtest. testes. fuerint recepti
nisi in casibz. Primus si timeat de morte te
stium. Secūd⁹ ē de absentia diuina. Ter
ti⁹ si cognoscitur de electōe p̄lati. Quart⁹ si
per appellationē snia potuit retractari. ff. ad
trebel. l. saluo. Itē snia lata per falsos testes
v̄l per falsa instrumēta quandoq̄ retracta
tur per appellationē. quādoq̄ q̄ p̄ in integz

Contra appellationem

restituif. ff. de re iudi. l. diu. 7. L. de tpi. i. inte.
restit. l. sup. uacuā. extra de pba. licz. 7. de pecu. i.
nra. L. ad le. cor. de fal. Querela. Itē si ex fal
sis allegatōibz sit lata. ff. de iudi. l. si ptoz. Ta
les autē snie valent quosq; falsitas fuerit reue
lata. extra de pecu. i. nra. Nota snia 3 absentez
lata si absens p breue tps iustā cāz absentie
sue pbauerit ipsa snia p restitutōez i integz
pōt retractari. extra de resti. in itegz ex lris. ex
tra de sen. 7. re iudi. cū bertold. L. de pecu. l. q
absente. 7. ff. de adm. tu. l. scire oportz. §. suffi
cit. vbi dicit. si qd ppe egitudine vl aliā necessi
tate. puta marz vl hzemis vl icursum latro
nū aut silēz cāz i pstituto tpe venire nō pōt.
ei est igscēduz qm snia retractat i cā crimia
li. vid. iij. q. v. qd qd. extra de do. 7. ptu. vitarz.
Nota indices penā p snia pecuniaria q mul
cta vocaf pnt remittere rōne paupiatz. L. de
mō mul. l. eos. Et hec cā breuitatz sufficiūt.

Contra appellationē.

Notam contra

9 sniam appellatōes qnq; frustrato
rie sūt. iō post tractatū de senten
tijs de appellatōibz videam. Appellatio ē a
minori iudicio ad mai⁹ tribunal puocatio
iniq; gnaminis vel iniq; snie qrelā ptinēs. ff.
eo. ti. l. j. Si appellata iudice pncipali vel a
cur. n̄ valz. ix. q. iij. c. ipsi sunt. 7. c. patz. Itē
a senatu pncipis appellari n̄ pōt. ff. a qd ap
pellari nō lz. li. j. Itē a snia papali qz ecclia
pparat senatui. Itē appellatio facta a snia
arbitri n̄ valet. ij. q. vj. a iudicibz. 7. L. de ar
bi. l. j. 7. ff. de arbi. l. nō distinguem. Itē ptu
macz appellatio nō valet. extra e. ti. p tuas. ni
si venerit adhuc iudice p tribunali sedēte. ff.
de in iteg. resti. l. diu. Itē qn appellata g
namine appellatio nō valet nisi coraz iudice
gnamis cā pbabilis ptedat. extra de app. cor
di. li. vj. appellatio extra iudiciū ifra. x. dies a
tpe cognitōis gnaminis i scriptz fieri pōt. In
tellige nisi appellet iudice adhuc sedente p
tribunali. tē sufficit viua voce appellare ab
iniq; snia. ff. e. r. l. ij. Itē appellatio nō valz fa
cta ab illo q sub notorio crimie puic⁹ ad pe
nā dēnat. extra eo. ti. romana. li. vj. No
ta differētiā int penā 7 mulctā. pena statuit
a lege. sed mulcta istigif ab arbitrio iudicis
Itē appellatio nō valet qn appellās cōsen
tit p appellatōez corā illo iudice a q appel
lauit litigare vel aliō facere. extra de of. iudi.
dele. gtu. Itē appellatio nō v3 nisi appellās

infra annū vl ex causa rōnabili infra bienni
um fuerit eam psecutus. extra eo. ti. cū sit ro
mana. 7. c. oblatos. auten. ei. q. L. de tpi. ap.
Et intellige nisi iudex largi⁹ tps fuerit mo
derat⁹. ibidē. 7. intellige infra indictū termi
nū ap. debet pseq. c. oblate. §. ps appellata.
Itē appellatio d3 fieri gradatim de minore
iudice ad maiorē. aliter nō valet. extra eo. ti.
dilecti filij. rñ appellat ad papā omīssis me
dijs. eo. ti. si duobz. 7. c. romana. li. vj. Tamē
fm leges si appellat ad pncipē omīssis me
dijs pnceps remittit appellatōē ad quez
debit appellare. ff. eo. ti. l. ipatores. Itē ap
pellatio n̄ valet nisi fiat infra. x. dies a tpe da
te snie. ij. q. vj. anterioris. extra de testi. signi
fica uerūt. Et dies in q sententiā est cōnue
rat. e. ti. ij. q. vj. anterioris. in glo. ij. Itē si ter
tio a diffinitua fuerit appellatū. illa appel
latio nō valet. ij. q. vj. si qd. extra eo. ti. c. dire
cte. sed 3 videt. j. q. vj. qtiēs. vbi dicit. qtiēs se
putauerit qd grauari appellat. Solutio. il
lud qtiēs exponit ibi secūdo a diffinitua vl
qtiēs gnet inflocutoria. toties appellat fm
canones nō fm leges. Nota si psona regla
ris appellat ne corrigat nō valet appellatō
extra e. ti. ad nostrā. h̄ nisi corrigēs modū ex
cedat. e. ti. de pōze. 7. c. cū spali. Itē appel
latio nō valet qn est facta 3 ordinatōē ec
clesie. puta ne fiat electio. vel ne pcurf aliq
euidēs vtilitas ecclie. Intellige nisi assigna
ta fuerit aliq iusta cā appellatōnis. extra de
his q fiūt a ma. par. c. ex ore. 7. extra de elec. cū
nob. Itē ab excōicātōe nō appellat. extra de
sen. 7. re. iu. q ad 3sultatōē. 7. extra eo. ti. no
uit. Itē a mero executore nō appellat. a mit
to aut appellat nisi admittat legitimā exce
ptionē. 7. hoc si ptem grauauerit. extra eo. ti.
dilecto. 7. c. vt debet honor. Nota merus
executor d3 qn snia lata est ab aliq iudice or
dinario. 7. ille iudex mādāt alteri vt illā sen
tentiā exeq̄. tal executor d3 mer. Ille nō d3
audire aliqs exceptiōes. nec de snia se aliqd
itromittere nisi sciret sniam eē malā. puta p
fallos testes. 7. p falsa instrumēta lata. tē em
si excipiat corā eo dbet supiori referre. extra
de sen. 7. re. iu. de cefo. 7. cri. fal. sup eo. Dic
tus aut d3 q bz aliquā negocij executorē an
netā. vt cū iudex ordinarius mandat alicui
dari bñficiū dat sup illo negocio executorē
corā tali pponi pnt exceptiōes 7 appellare ab
ipso quantūcunq; absolute scribat a papa.
xxv. q. ij. c. dicenti. §. 7. si nō cognitō. extra de

Contra electionem prelatorum

reſcrip. cū a deo. Nota quibus regla iuris ſit q̄
a mero executorē appellari nō pōt. Excipiū
tur tñ octo caſus. Prim⁹ ſi modū excedit in
exequendo. extra e. ti. nouit. extra de of. iud. dle/
ga. ſup q̄ſtionū. Secūd⁹ qñ p̄tē iudicis vult
aſſumere. extra d of. iud. dle. paſtoral. Ter
ti⁹ ſi dolo aliqd̄ faciat. ff. de negli. l. iij. §. ſi ex
ecutor. Quart⁹ qñ executori opponit excōi
catio. v. q. iij. excōicatos. z. c. excōicatio. Qui
tus qñ ſcā eſt inouatio ſup eodē de q̄ agitur
nā tñc ordo mutat. ff. de re iud. l. iij. Sext⁹
ſi exequendo tps̄ q̄drimeſtre pueniat executor
L. de execu. rei iud. l. vi. Septim⁹ ſi execu
tor male interpretat ſniam. ff. d appel. l. ab exe
cutorē. Octau⁹ qñ exceptō pemptoria oppo
nit p̄ quā ſnia nulla eſt d̄ ſi eā executor ad/
mittere noluerit. Un̄ ab ipſo appellat. L. de
pccu. l. licz. qz̄ audire d̄ ſe nō p̄gnoscere d̄ cā
led debet referri ſupiori. extra d̄ offi. dele. pa
ſtoral. Itē appellatio facta ne ſc̄z publicum
ſeu notoriū puniat nō valz. extra eo. ti. cū ſit
romana. extra de vſu. q̄ p̄nicioſum. Notori
um d̄ qd̄ patet p̄ ſniam aut p̄ſeſſionē in iu
re factā aut rei euidentis. extra de cobra. clef.
z mu. q̄ſitū. z. c. veſtra. Itē appellatio n̄ valz
ſi pactū fuerit factuz̄ in p̄ſes ne ab alia ap
pellef. ij. q. vi. ſi aut. Itē ſi appellef ne excōi
cat⁹ abſoluaf. nō valet appellatio. extra e. ti.
q̄ fronte. Itē appellatio generalis nō valet.
eo. ti. p̄ſuluit. qñq̄ tñ generali appellatōi de
ferf. e. ti. cū ſit romana. i glo. ſup ſumpto vo
cabulo. Itē de falſa moneta p̄denat⁹ nō pōt
appellare. extra de iure iurā. q̄nto. i glo. circa
pn̄. Itē ſi appellef a ſuamie z̄ iudex illud re
uocat ſeu reuocare velit. nō valet appellatio
extra e. ti. cū ceſſante. Itē ſi q̄s appellat ſup
eo qd̄ fieri pcurauit. n̄ v3. ij. q. vi. ſi autē. Itē
ſi q̄s in vna cā tertio appellauit. nō valet. ibi
dē. L. ne liceat in vna. p̄ totuz̄. Itē apel
lato facta ab officiali ad ep̄m. nō valz. quia
eoz̄ p̄ſistoriū idē d̄. extra e. ti. cū dilecti filij.
c. romana. li. vi. Itē appellatio nō valz ni
ſi appellef exp̄mat nomē mēſis z̄ nomē iudī
cis a q̄ appellef. z̄ nomē dignitat⁹ vtriuſq̄
z̄ cāz̄ q̄re appellef. z̄ ibi vide formā appella
tionis p̄cipiēde. Et hec d̄ appellatōib⁹ dicta
ſufficiūt. Contra electionē prelatorum.

Nota pluries i

q̄ electōib⁹ p̄latoz̄ tā mioris q̄ ma
ioris min⁹ canonicē z̄ p̄p̄rā p̄ce/
dit. p̄ qd̄ ecclie dei ſepius graue diſpēdiuz̄

patiunt z̄ nō modicā icurrūt leſionē. vt cur
bis oporteat ad appellationis ſubſidiū p̄uo
lare. Itē de electōe p̄latoz̄ aliquid videam⁹

Nota ḡ. xliij. articulos q̄b⁹ electio viciat.
Prim⁹ ſi fiat electio poſt appellationem legi
time in poſita. extra de elec. z̄ elec. po. conſi
deram⁹. Secūd⁹ ſi fiat electio ab excōicato
eo. ti. venerabilē. Tert⁹ ſi fiat a ſuſpēſo. nō
valet. e. ti. cū inter. z̄ extra de p̄ſue. cū dilect⁹
Quart⁹ ſi fiat p̄ abuſum ſec̄lar⁹ p̄tatis. e. ti.
q̄ſquis. Quin⁹ ſi fiat a miori p̄te. L. eo. ti. ro
mana. Sext⁹ ſi nō fiat a maiori v̄l ſaniori p̄
te capli. eo. ti. p̄gregatō. Septim⁹ ſi electus
p̄ſtet aſſenſum electōi ſue ante q̄ eligat. e. ti.
cū poſt petita. Octau⁹ ſi electio fiat p̄ laicos
e. ti. c. q̄ſq̄s. z̄ c. maſſana. Non⁹ ſi fiat ad cla
morē ppli. eo. ti. q̄relam. Decimus ſi fiat ele
ctio corpe p̄lato mortui nōdū tradito ſepul
ture. e. ti. bone memorie. Undecimus ſi fiat
electio clādeſtina. e. ti. qz̄ p̄pter. Duodecim⁹
ſi elect⁹ habeat duo b̄nificia curā aiaz̄ habē
tia ſine diſp̄ſarōe. e. ti. dudū. ij. Tredecim⁹
ſi fiat poſt tps̄ triū mēſiū in ecclia cathedra
li. e. ti. innotuit. Decimusquart⁹ ſi fiat electio
de ideota. eo. ti. qm̄ q̄dem. Decim⁹ q̄nt⁹ ſi ſi
at de illo q̄ eſt leuis vite. eo. ti. cū in cūctis. De
cim⁹ ſextus ſi fiat p̄tra formā traditā eis. eo.
ti. cū dilect⁹. Decimusſeptim⁹ ſi fiat electio
habito p̄ſilior colloq̄o cū eligēdo v̄l cū amī
cis ſuis. eo. ti. noſti. Decimusoctauus ſi fiat
electio de miori. xx. annis. eo. ti. cū in cūctis
Decimusnon⁹ ſi elect⁹ ingerat ſe admiſtra
tōi añ p̄firmatōz̄. eo. ti. noſti. z̄ c. qualif. Uic
ceſim⁹ ſi poſt publicationē votoz̄ nō ſequaf
electio. eo. ti. i geneſi. Uiceſim⁹ p̄m⁹ ſi com
miſſa eſt ſimonia etiā electo ignorāte. e. ti. ſi
alicui⁹. Uiceſim⁹ ſecūdus ſi metropolitā/
n⁹ nō examiat p̄ſonā electi z̄ formā electōis
eo. c. cū ecclia. Uiceſim⁹ tertius ſi elect⁹ pa
titur defectū in ordinib⁹. e. ti. c. du duz̄. Et ſi
elect⁹ fuerit intruſus. e. ti. q̄ſquis. Uiceſim⁹
q̄rtus ſi eligat q̄ poſtulari d̄z̄. e. ti. innotuit.
z̄ de poſtu. c. vlti. Uiceſim⁹ q̄nt⁹ ſi electionē
v̄l poſtulationē volūt inouare p̄ ceſſatōem
extra d̄ poſtu. ḡtū Uiceſim⁹ ſextus ſi p̄pro
mittit in ſeptē z̄ tres eligāt vnū d̄ illis z̄ alij
tres extraneū electōi Prima valet dūmō ip
ſe p̄ſentiat. e. ti. cū i iure. Uiceſim⁹ ſeptim⁹
ſi p̄cedit ad ſecundā electionē p̄ma nō caſſa
ta nou valet. eo. ti. conſideramus. z̄ c. audif.
z̄ intellec. Uiceſim⁹ octauus ſi fiat p̄ ſurre
ptionē. e. ti. cū dilect⁹. Uiceſim⁹ non⁹ ſi ſiag

Contra prescriptionem et usurpationem

aliq̄ p̄cepto. e. ti. bone memorie. ij. vbi dicitur. cō-
tēpti vniūs pl⁹ nocet q̄ dicitio mltorū. Tri-
cesimus. si peccat in nūcro. e. ti. humana. z. c. i.
genesi. Tricesim⁹ p̄m⁹. si mādat q̄ electio fi-
at de p̄silio aliq̄z. z. sic illis irreq̄sitis n̄ valz.
e. ti. cū in veti. Tricesim⁹ secundus. si fiat ele-
ctio fm̄ formas traditas. e. ti. qz. p̄f. Tricesi-
multertius. si indign⁹ eligit electio n̄ valz. et
eligētes p̄nt̄ pt̄ate eligēdi illa vice. e. ti. scri-
ptū. e. ti. cū int̄ canonicos. z. c. cum innotuit
Tricesim⁹ q̄rtus. si nō fiat electio in ecclesia
cathedrali. viciat̄. s̄ illud est de honestate z
cōsilio. nō p̄cepto. e. ti. cū tra. Tricesim⁹ q̄n-
tus. si q̄ nō est monach⁹ eligat in abbatē. eo.
ti. cū ad nostrā. Tricesim⁹ sext⁹. si n̄ p̄fessus
eligit in abbatē. eo. ti. cū magistz. z. c. cū cāz
Tricesim⁹ septimus. si fiat electio p̄ditōna-
lis. puta eligo decanū si vult. v̄ sub alia cō-
ditōe. e. ti. l. i. vj. c. i. electōe. Tricesimus octa-
uus si electio fiat sub alēnatōe z distictione.
v̄ eligo illū v̄ illū nō valet. ibidē. Quadra-
gesim⁹ si electio fiat d̄ p̄sona icerta. puta eli-
go quē cantor eligit. ibidē. Quadagesimus
p̄mus. si illi q̄b̄ interdicitū est ne eligat sine li-
centiā superioris. si elegerint. nō valz electō. e.
ti. eis q̄b̄. Quadagesimus secundus. si aliq̄
intersint electōi q̄ nō sunt d̄ capl'o. nisi dicat
causam quare debeant interesse electōi. nō
valet. eo. ti. quia. p̄ter.

Contra prescriptionem z usurpationē.

Alia re per pre-

Quod scriptio nē l' usurpationēz īstātōez
actoris sepius elidit. iō d̄ eis nūc
dicēdū est. p̄mo qd̄ sit z q̄t species hēat in q̄-
b̄ differat z q̄n nō currat. Due sunt spēs p̄-
scriptōis. vna lōgi t̄p̄is. vt. x. ānoz int̄ p̄ntes
v̄. x. it̄ absentes. Alia lōgissimi t̄p̄is. vt. xxx.
v̄. xl. ānoz p̄scriptō ē. xl. ānoz necessaria
p̄ oēs ecclias etiā si vna ecclesia p̄sribat p̄ a/
liā. xvj. q. iij. q̄cūqz. z. s̄. q̄s actōes. extra de p̄-
scrip. de q̄rta. z. c. ad aures. Ab hac regl'a ex-
cipit p̄maria ecclesia p̄ quā n̄ currit p̄scriptio
nisi spaciū centū ānoz. xvj. q. iij. nēo. extra
eo. ti. ad audientiā. Prescriptio p̄rie locum
bz īmobilibz. Usucapio p̄o in īmobilibus.
Itē usucapio p̄plet triennio. p̄scriptio p̄o n̄
Et nota. xxx. casus ī q̄b̄ n̄ currit p̄scriptō
Seru⁹ p̄ obedientiā. e. ti. cū nō liceat. d̄ cō-
sue. cū l. venerabilis. Secūd⁹ p̄ pcuratio
nē q̄ dat rōne visitatiōis. extra e. c. cū ex offi.
p̄. nos ergo. nō t̄m̄ ex officio. sed bona rōne i-

stitutiōis v̄ s̄uetudinīs. xvij. q. ij. seruitiuz
Tertius. si laicus possideat decimas q̄s de
iure detinere nō pōt eas nulla valet p̄scribe-
re rōne. Iste casus ē ḡuissimus p̄nt̄ p̄ nos
q̄ est ī tota theologia. cū nullus dat decimas
cui d̄z dare. z t̄m̄ oportet q̄ decime denf. vt
extra d̄ decimis. c. j. z. c. q̄uis. z. c. xl. xvj. q. iij.
placuit. Quart⁹ p̄ m̄rimoniu illucite p̄ctum
extra de p̄san. rassi. nō debet. Quintus p̄tra
votū. extra de regl'a. sic. Sextus in publici
successiōibz z in agroz possessiōibz q̄ ad co-
lonū. nec p̄tra hominē libez. xvj. q. iij. s̄. ep̄s
Septimus t̄pe vacatiōis ecclie. e. ti. c. et. ij.
z. c. cū nobis. Octauus t̄pe hostilitatis pub-
lice. e. ti. ex trāmissa. xvj. q. iij. c. p̄ma. actōne
z. c. porro. Nonus p̄tra neruū eccl'astice di-
scipline. extra de p̄sue. cū int̄ vos. extra d̄ ele.
cū cāz. Decimus sup̄ limites dioecesis l' par-
rochiarū. e. ti. qz iudicatē. xvj. q. iij. licet. z t̄m̄
limes p̄diroz p̄scribi pōt. e. ti. scōz. xvj. q. iij.
volumus. Undecimus in rebz q̄ d̄ iure cōi-
possideri nō pōt. xij. dis. illud. z. c. dis. p̄ mo-
rē. Duodecim⁹ in iure sp̄uali iusto titl'o ac-
q̄sito. extra de trāfac. p̄terea. Tredecim⁹ p̄ vi-
am publicā. ff. d̄ via pub. l. viā. Decim⁹ q̄rt⁹.
p̄tra rē arrestatā. insti. d̄ vsuca. s̄. j. z. s̄. res fi-
sci. Decimus quītus p̄tra opus publicū. L.
de opi. pub. l. p̄scriptio Decimus sextus p̄ rē
p̄sidi traditā p̄tra legē repedendarū. ff. ad. l.
reperū. l. q̄ cōtra. Decimus septimus p̄tra rē
pupilli nō venit p̄scriptō. L. ī quibz caus
ī inte. resti. l. vlti. z. l. adolefētie. Decimus oc-
tauus p̄tra fundū dotalē. ff. de fūdo. l. si fū-
dus. Decimus non⁹ p̄tra vxorē p̄dote d̄ ne-
cessitate m̄rimonij nisi maritus p̄get ad ino-
piā. extra de emp. z. v̄edi. puenit. in glo. circa
pn. Vicesim⁹ ī rebz q̄ sub certa die v̄l cōditōe
one debent nisi a t̄pe die v̄l cōditōe. L. d̄ pre-
scrip. xxx. ānoz. l. cū notissimi. Vicesim⁹ p̄-
mus p̄tra ecclias t̄pe suspēsiōi. p̄lati. extra d̄
p̄cel. p̄bē. c. qz diuersitate. Vicesim⁹ secūd⁹.
p̄tra filios familias q̄ diu sunt in p̄tate p̄ris
L. de anna. exceptio. l. j. s̄. vlt. Vicesim⁹ ster-
tus si ipi p̄lati male alienāt. xvj. q. iij. c. si. fa.
Vicesimus q̄rtus. q̄ diu p̄latus ē hereticus
extra e. ti. c. j. Vicesimus q̄ntus. ex t̄pe q̄ quis
cā iusta ipeditus n̄ p̄ragere d̄ excep. d̄ appel.
ex rōne. z de elec. ne p̄ defectu. extra. Vicesi-
mus sextus de rebz furtiuis vel alio mō vici-
osis possessis. e. ti. vigilari. z. c. vl. Vicesimus
septim⁹ p̄tra iura ciuitatis. L. de aq̄ duce. l.
diligēt̄. ī si. Vicesim⁹ octau⁹. res filij a p̄-

De instantia iudicij

re alienata nō p̄scribit̄ spacio. xxx. añoz. **L.**
de anna. excep. l. j. §. vlt. **Vicesim⁹** non⁹. p̄re
scribere nō p̄nt colon⁹. p̄ductor. inq̄lin⁹. vsu
fructuari⁹. xvj. q. iij. clerici. z. c. se extra. e. ti. si
diligēti. **Ultim⁹**. null⁹ p̄scribit̄ qd̄ noīe alie
no possidet. extra de re. ius. sine possessiōe. li.
Jō nec creditor p̄scribit̄ pign⁹. ff. d̄ vsu. l. nō
solū. Nota p̄scriptio nō valet nisi p̄ possidē/
tē fuerit opposita. extra e. ti. cāz. extra d̄ p̄ba.
ex literis. **Jtē** nota p̄scriptio nō valet si fuerit
interrupta. extra eo. ti. ill. d̄. in fi. **Int̄ruptio**
aut̄ sit duob⁹ modis. s. nafalr p̄ iūdatōnez
mar⁹ v̄l flumis. ff. d̄ acq. pos. l. q̄ vniuersas.
§. utē q̄ a. **Jtē** q̄ntēscūq; p̄ violētiā. electionē
v̄l depulsiōnē. ibidē. z. **L.** de vsu. l. nafaliter
Ciuis iūruptio sit q̄truoꝝ modis. **Primo**
in iudicio scz p̄ libellū p̄ncipis oblatū. z h̄
tū valet in annalib⁹ actōib⁹ q̄ p̄ hoc p̄petua
tur. **L.** q̄n. lib. p̄n. obla. li. p̄test. fa. Nota p̄re
scriptio v̄l vsucapio cuiuscūq; t̄p̄is lōgi vel
breuis nō valet nisi interueniāt ista q̄ncq; q̄
p̄tinent̄ in his p̄sib⁹.

Non vsucapies nisi sint tibi talia quinq; **Recta**
fides. iul⁹ titulus. res nō viciosa.
Et res tradat̄ z tempus cōtineat̄
Jtē p̄ q̄relā iudici factā z secutā rei p̄uentio
nē. h̄ valet oīb⁹ causis ad p̄petuādū actōes
xvj. q. iij. §. p̄t. **L.** de p̄scrip. xxx. añ. l. vlt. **Jtē**
p̄ q̄s cōtestationē. extra v̄l. non p̄testa. q̄m
freq̄nt̄. **Si** h̄o nō p̄t lis p̄test. sufficit iudicē
adire z libellū p̄ absentē affirmare vel p̄tra
eum q̄ nō p̄ueniri p̄t aliqua de causa z in q̄
rimonia ducere ius suum.

De instantia iudicij

Dulcis modis perit instantia iudicij vt
tū cā nō p̄dat̄. **Primo** si q̄s inep̄tā p̄ponit pe
titionē cadit ab instantia iudicij. extra de iu
di. examiata. ff. si mē. fal. mo. dix. l. j. **Secun**
d⁹. si snia lata fuerit a iudice delegato z exe
cutioni mādada si nō pareat̄ p̄ annum p̄dit
iurisdictionē. extra de offi. de. q̄rētī. e. ti. ex li
teris. **Terti⁹** si iudex delegat⁹ ē ifirm⁹ vel de
iure v̄l de facto ipedit⁹. extra d̄ rescrip. scisci
tat⁹. **Quart⁹** si iudex ē p̄ sanguine⁹ p̄t. **Quin**
t⁹ si iudex ex iusta cā fuerit suspect⁹. extra de
off. dele. insinuāte. **Sext⁹** si duo iudices de
legati diuersas dederit snias. extra d̄ sē. z re.
iū. duob⁹. **Septi⁹** si duo arbitri dederit sen
tētiās neutra hēat vigorez. ibidē. **Octau⁹**. si
vn⁹ arbitroz morit̄ p̄t istm̄ nisi aliō expri
mas in p̄promissioē. **Non⁹**. si iudex delegat⁹
funct⁹ ē officio suo. d̄ of. d̄le. i. l. is. **Decim⁹** si

delegat⁹ remittit̄ cāz ad delegatē. ibidē. **Unde**
decim⁹. si vna ps ē familiar⁹ iudi. e. ti. insinuā
te. **Duodecim⁹**. si vn⁹ iudiciū morit̄ nisi aliō
sit exp̄fluz. e. ti. vno delegato. **Intellige** si exp̄
missio noīb⁹ p̄p̄ijs delegatio sit scā. **Trede**
cim⁹. si vn⁹ arbitroz v̄l p̄promittētū morit̄
nisi aliō exp̄mas ibidē. **Decim⁹ q̄rt⁹** si mādā
toꝝ re itēg morit̄. nā exp̄rāte mādatoꝝ exp̄
rat mādātū. e. ti. c. relatū. z. c. ḡtū i glo. **Deci**
m⁹ q̄nt⁹. si vna ps litigātū re itēgrā decesse
rit. extra d̄ rescrip. significauit. **Decim⁹ sext⁹** si
aliq̄s de crimie p̄ sniaz absolut⁹ ē. extra d̄ ac
cusa. d̄ crimib⁹. **Decim⁹ septim⁹**. int̄ d̄m̄ ec
cliaū tā i cā criminali q̄s civili. iij. q. ix. c. penul.
z vlt. **Decim⁹ octau⁹**. si cā criminal̄ int̄ biēniū
n̄ t̄m̄iat̄. z civil̄ infra añū. **L.** de iudi. l. p̄peran
dū. nisi p̄ maliciā fuerit progatū v̄l p̄logatū
extra d̄ offi. iudi. d̄le. venerabili. i. fi. **Decim⁹**
non⁹. si añ lit. n̄ p̄testa. se iucez absolutū. ij. q.
iij. si quē. **Vicesim⁹**. si vn⁹ litigatoꝝ sit mo
nach⁹ p̄uersus. xix. q. iij. q̄r̄ igrediētib⁹. **Vi**
cesim⁹ p̄m⁹. si vna p̄ litigātūz v̄dit se i p̄uū
illi p̄ quē litigat. iij. q. ix. c. vlt. **Vicesim⁹ secū**
d⁹. si duo perit̄ equū i seq̄stro positū si equ⁹
morit̄ p̄t istātia. idē d̄ q̄libet re sili. ij. q. vj. q̄
tēs. z. q. j. q̄res. **Vicesim⁹ tertī**. si mādatoꝝ
reuocat mādātū. extra d̄ ap. vt nostz. **Vice**
sim⁹ q̄rt⁹. si actor cadat i heresiz. extra d̄ her.
excōicam⁹. **Sūt** z p̄les alij modi q̄b⁹ p̄t istā
tia ānibilari. puta oēs q̄b⁹ rescrip̄tū ānibilat̄.
z q̄b⁹ iudex repellit̄ v̄l actor. d̄ q̄b⁹ sup̄ dixi.
Querit̄ an iudex delegat⁹ si sit mōach⁹ p̄cede
re possit. p̄t distigui. v̄l lis fuerit corā eo p̄te
stata añ religiois igressuz. an nō. si lis fuerit
p̄testata. tūc d̄ licētia abbas p̄t p̄cedere i cā
extra d̄ puile. cū oli. si aut̄ lis n̄ fuerit p̄testa
ta p̄t istātia. **Et** h̄ cā breuitat̄ sufficiat̄ zc.

Sequit̄ mō tractat̄ exceptionū d̄ni **In**
nocētij q̄rti put videbit̄ in seq̄ntib⁹. **Et** pri
mo sequit̄ ipsi libelli. v̄l retractat̄ titli zc.
Extra literas z sigilla.

De legalib⁹ exceptionib⁹.

De exceptionib⁹ cōtra iudicem.

De exceptionib⁹ cōtra assessorē.

De exceptionib⁹ cōtra auditorē

De exceptionib⁹ p̄ accusatores.

De exceptionibus cōtra actoꝝent̄

De exceptionib⁹ p̄curatorem.

De exceptionib⁹ p̄ aduocatū.

De exceptionib⁹ p̄ libellū.

De exceptionib⁹ contra testes.

De exceptionib⁹ cōtra sniam diffinitiuam.